

BERGROLLET

PERSONALTIDNING FÖR CVA-UHF

Nr 3 1962 • Årgång 13

BERGTROLLET

Personaltidning för
Centrala Flygverkstaden och
FF Underhållsavdelning Förrådsbyrån
Arboga

Redaktör:

John Eklöf
avd 630, tel. 446

Redaktionssekr.
Gunnel Rydeborg

Redaktionskommitté:

Hugo Dahlström, John Stéen,
Gunnar Fried,
Olle Winberg

Pris 1:25

ARBOGA BOKTRYCKERI AB · ARBOGA 1962

Omslagsbilden

Upe hos fotograf Reinhold Carlsson
träffade Bergtrollet en tid före jul fyra
glada tomtgubbar. Det var fyra välbe-
kanta personer. Från CVA och UHF.
Nu hade vi tänkt, att det skulle bli

Julpristävlan

Den som tror sig känna igen "tomtarna"
sänder in namnen på dem i slutet ku-
vert till Bergtrollet, avd. 630, CVA, se-
nast den 31 januari 1963.

Det blir två fina bokpriser till de först
öppnade rätta svaren.

Flygdir. S. Larsson mottager Nordstjärneorden
ur Arboga-Lucians, Britt-Marie Gustafssons
hand.

Till alla anställda vid CVA och UHF

En God Jul och

Ett Gott Nytt År!

Hjärtligt tack för det gångna årets arbetsinsatser

ANDERS HÖGFELDT

Chef CVA

ERIK NYBERG

Förrådsdirektör UHF

RESO ordnar allt för resan

Kontakta RESO Turistbyrå, Smedjegatan 14, tel. 11701 för en TREVLIG RESA.

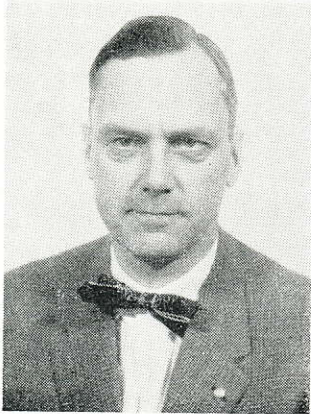
God Jul och Gott Nytt År

ÖNSKAR

ARBOGAORTENS KÖPMANNAFÖRENING

Chefsskifte

Underhållsavdelningen

Jarl F-son Holmgren

Den 1 februari 1963 tillträder jag posten som verkstadschef i Bofors.

För de år jag haft nöjet att företräda underhållets intressen och för det goda kamratskap jag mött, tackar jag.

Jag hoppas, att den effektivitet, som är nödvändig inom en så starkt expanderande verksamhet som FV underhåll, kan ökas.

A handwritten signature in cursive script that reads "Jarl F-son Holmgren". The signature is written in dark ink and is positioned below the printed text.

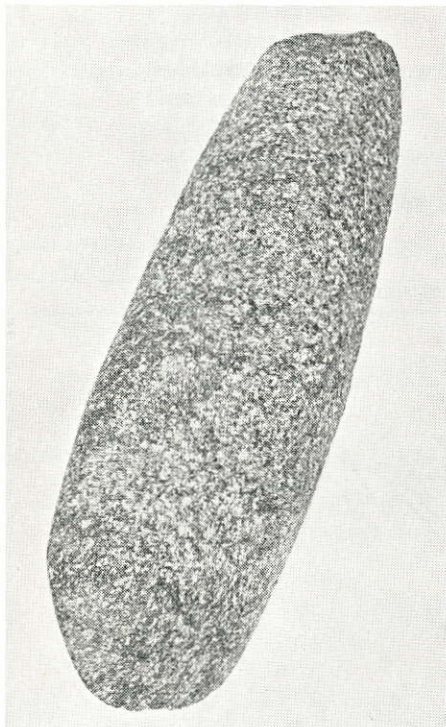

Per Jurander

Till avdelningschef för Kungl. Flygförvaltningens underhållsavdelning har fr. o. m. 1 febr. 1963 förordnats byråchefen vid underhållsavdelningen flygdirektör av 1 gr vid Flygvapnet Per Jurander.

30. Igelsäter

Tiden före 1790

Stenyxa funnen vid Igelsäter.

Gården Igelsäters historia sträcker sig långt tillbaka i tiden. När bosättning på platsen först skedde är dock inte känt. För några år sedan hittade under grävning vaktförman Arthur Wadstedt en stenyxa (bild 1) cirka 35 meter sv om sin bostad vid Igelsäter. Yxan är av typ trindyxa och har bedömts vara tillverkad cirka 2500 år före Kristus. Enstaka fynd anses emellertid icke som bevis för att fyndplatsen varit bebodd; yxan kan ha tappats av stenåldersman som färdats förbi, eller också kan den på annat sätt ha hamnat där.

Från bronsåldern och fram till medeltiden saknas fynd. Gravar ha hittills icke hittats. Men från medeltiden börjar spår i hävderna att dyka upp.

Igelsäter tillhörde de byar och gårdar som omramade den vik av Mälaren, som efterhand som landhöjningen fortskred, mer och mer torrlades och blev odlingsbar. Omramningen bestod i öster av Säby (byn vid sjön), Wallby, Oppeby och Hellby, i väster av Asby (byn vid åsen) och Igelsäter. Säterbo kyrka byggdes under 1100-talet i Asby

som tydligen utgjorde ett centrum för bygden. Troligen fanns redan under tidig medeltid färdeväg från Asby över Igelsäter, Sofielund och Djupmyra till Arboga. Med all säkerhet fanns gård eller gårdar i Igelsäter då kyrkan byggdes, alltså på 1100-talet.

I Arboga Tänkebok finns på många ställen uppgifter om Igelsäterbor. Tänkeboken, som förvaras i Arboga rådhusarkiv, innehåller Arboga rådhusrätts protokoll från tiden 1451–1569. Den har i tryck utgivits av Erik Noreen och Torsten Wennström med register av Sven Ljung. Den äldsta anteckningen rörande Igelsäter är från 1455 och omtalar endast att "olofwir i igelsætre" erhöill burskap.

År 1492 förekommer för första gången att en Igelsäterbo är åtalad för förseelse. Tänkebokens protokollpunkt härom återges i bild 2. Protokollet är från rådhusrättens sammanträde den 26 mars 1492. Texten, hämtad från den nämnda tryckta utgåvan, lyder:

fperia secula post dominica oculi tha war hustru ingeborgh halstins syst^{my syster} vppa radhstufwonne for sitiendis rettin oc skyladhe pedher i aeghilsæther athan haffde takith i wimb skiwt ettan laan vlla leggo

Utdrag ur Arboga rådhusrätts protokoll av den 26 mars 1492.

fperia secunda post dominica oculi Tha war hustru ingeborgh halstins syster medh sinom son maghens vppa radhstufwonne for sitiendis rettin oc skyladhe pedher i aeghilsæther athan haffde takith hennes skiwt wttan laan eller leggo

Ordet "skiwt" är medeltidsvenskt ord för häst (w är vokalljudet u). Rättens dom framgår i detta fall icke av protokollen.

År 1520 förekommer Igelsäter för sista gången i Tänkeboken. Det var "marthen ssom tiaenar oloff i igelsætter" som fick bötesstraff för slagsmål sänkt.

De mål som förekomma rörande Igelsäterbor rör sig, enligt vår tids uppfattning, om ringa förseelser.

Av intresse är den utveckling av gårdsnamnets stavning som finnes i Tänkeboken. Här några exempel:

1455	igolsætre
1488	ygelsæther
1492	aeghilsæther
1501	ielsæther
1505	jglesæter
1510	igelseter

Enligt Arboga Krönika (Bergström) indrogs Igelsäter vid reformationen till kronan från Strängnäs biskopen. Detta tyder på att en muntlig tradition att gården en gång tillhört Julita kloster kan vara riktig.

Såväl Lohman i Arboga Kännning som Bergström i Arboga Krönika har mycket litet att berätta om Igelsäter. Lohman, som gärna godtog sägner som sakna urkundsfakta, försöker tolka gårdsnamnet på följande sätt:

"Egil-Säter är ock et by-namn härstädes, som utan twifwel hafer namnet af Konung Egil. Warande Egil-Säter så mycket som boet och gården hwarest Egil höll till."

Han berättar även sägnen om skatten som var gömd i Ragvaldsbacke och som bevakades av en drake. Sägner har jag tidigare återgivit i kap. 15 (Bergtrollet nr 2 1955). Ragvaldsbacke låg på Igelsäters ägor.

Även Bergström håller sig till sägnerna. Vad han i sin Arboga Krönika berättar om Igelsätersberget vid Zachrisberg har jag återgivit i kap. 28 (Bergtrollet nr 3 1961). Enligt honom

Den glada höstfesten

Ett gott skratt förlänger livet. Vi har alltså att i framtiden vänta oss ett rekordartat stort antal pigga 125-åringar i Arboga. Om man alltså skall döma av ovanstående bild.

När CHEFEN steg upp på scenen och hälsade oss välkomna kunde han göra det inför ett väl packat auditorium.

Gösta Kling och hans chockorkester satt beredda i orkesterdiket och syst-rarna Iréne och Ann-May stod också beredda bakom ridån.

Det sa tut i luren och sedan var det hela i full gång. Flickorna sjöng,

broder Eveborg gjorde monologer och Mari-Ann Söderström skönsjög.

Det var dags för Anders Wadström att presentera SVEDINO, fiktjuvarnas konung. Herrarna höll krampaktigt fast i hängslen och plånböcker och annat löst. CHEFEN själv försökte så gott han kunde men trots detta var det mr Svedino som så att säga fick sista lösöret.

Anders du är min ögonfröjd, sjöngs det och Anders själv fick ett stort pepparkakshjärta om halsen av Iréne.

När MATS BAHR avslutade med sina imitationer då var det också dags

att konstatera att mera än så kan inte 550 personer skratta.

Summa summarum: Fullt, festligt, fullspikat och till nästa år kanske Anders Wadström får sin önskan uppfylld att någon CVA-flicka/pojke vill vara med på de tiljor som föreställer världen.

Det hela slutade frampå småtimmarna och på söndagsmorgonen kunde ett antal CVA-are vakna med två påtagliga bevis från personalfesten, ömma fötter och en känsla av att personalfest på CVA är årets givenhet.

Flan

verkar hela Igelsäterstrakten ha varit fylld av trolldom. I Igelsätersjön fanns sjörä; från sjön har hörts underliga läten, än som av en tjur, än som av ett gråtande barn. Vid Igelsäters berg skall finnas vildträdgård. De som komma dit in få se en härlighet, som i ord ej kan beskrivas. Men i bergen har folk också blivit bergtagna av trollen och utkastade, klösta och svarta.

Ingen av de båda författarna nämner några data om gården eller dess ägare.

Av Arboga stads handlingar framgår att staden år 1746 köpte Igelsäter av beridaren Siöman. Redan år 1750 sålde

emellertid staden gården till rådmannen Johan Roospig och handelsmannen Samuel Moberg. Intendent Hanna Hartelius återger i sin redogörelse för "Ahllöfska huset" (nuvarande Stadskällaren) en köpehandling rörande den sistnämnda försäljningen. Handlingen hittades i en trossbotten vid rivning av den s.k. Blombergsgården. (Hörnet Smedjegatan—Järntorgsgatan—Nygatan). Roospig var sväger till assessor Olof Ahllöff, som i likhet med sin farbroder Lars Ahllöff är känd för sina stora donationer för olika ändamål i Arboga. Det var Olof Ahllöff som lät

bygga "Stenhuset" som nu rymmer Stadskällaren.

Rosspigg och Moberg följdes av nya ägare till Igelsäter. År 1790 övertogs gården av ryttmästare Ahlbom och i slakten Ahlbom stannade den ända till år 1942 då Kronan köpte huvuddelen av densamma. Riksdagen hade då beslutat att en ny central flygverkstad skulle förläggas till Arboga. Väsentliga delar av denna verkstad avsågs och planerades att byggas på mark tillhörig Igelsäter.

(Fortsättning följer)

Hänt se'n sist

Ur chefens dagbok

Rymd, renhet, ljus strålar ut från denna bild av den nydanade Tunnel IV. Reinhold Carlsson tog bilden.

● Tunnel IV

Som framgår av annan artikel i detta nummer är elverkstaden i T IV inflyttningsklar.

FortF har inte kunnat lösa penningfrågan för ventilationen. Det är min förhoppning att medelsfrågan skall lösas, så att vi snart nog får renare luft.

Gummipressen i rb-verkstaden kommer att försäljas.

● Mässen

Iordningställandet av mässen fortskrider programligt.

Transportbanan för inlämning av disk hoppas jag blir till allas belåtenhet.

● Yrkesskolan

Byggnaden är påbörjad och byggnadsmässigt lovad färdig i mars.

● Parkeringsplatsen

Utökningen är verkställd, men platsen tages ej i bruk förrän till våren.

● Snickarverkstaden

En liten utbyggnad för virkesupplag blir färdig inom den närmaste tiden.

● Förråd

Ektorpschangaren är nu i stort sett utrymd av UHF. Vi har byggt en ny läktare i den och delvis börjat inflytningen.

Platsen innanför staketet blir i framtiden hårdgjord för uppställning av kabelrullar m.m.

● Fatförråd

Fatförråd anordnas invid Igelsäter i anslutning till den plats, där kasserat trävirke f.n. upplägges.

● UHF kallförråd

Vid Igelsäter bygges för UHF:s räkning ett kallförråd.

● Gästboken

22 oktober

Civilingenjör Lennart Österberg, Försvarsdepartementet. Ing. Österberg står till förfogande i utbildningsfrågor för arbetsgruppen beträffande tele- och robotunderhåll.

9 november

Flygdirektör Otto Dahlin hälsade på och delade ut det vandringspris, som han skänkt till civilmilitärernas vid CVA pistolskyttetävlingar.

Kapten Tallqvist blev årets champion och fick därmed den första in-teckningen i vandringspriset.

14 november

I samband med inskrivning av värnpliktiga i Arboga anhöll inskrivningsnämnden, genom sin chef övl H. Andrae, att ur studiesyfte få besöka CVA. Besöket beviljades och nämnden uttryckte sin tillfredsställelse över det samma.

21 november

Försvarsområdesbefälhavaren Överste Nils Holmstedt ägnade en eftermiddag åt CVA och diskuterade oklara frågor.

29 november

Yrkesvalslärarna i Arboga och angränsande kommuner fick information och rundvandring.

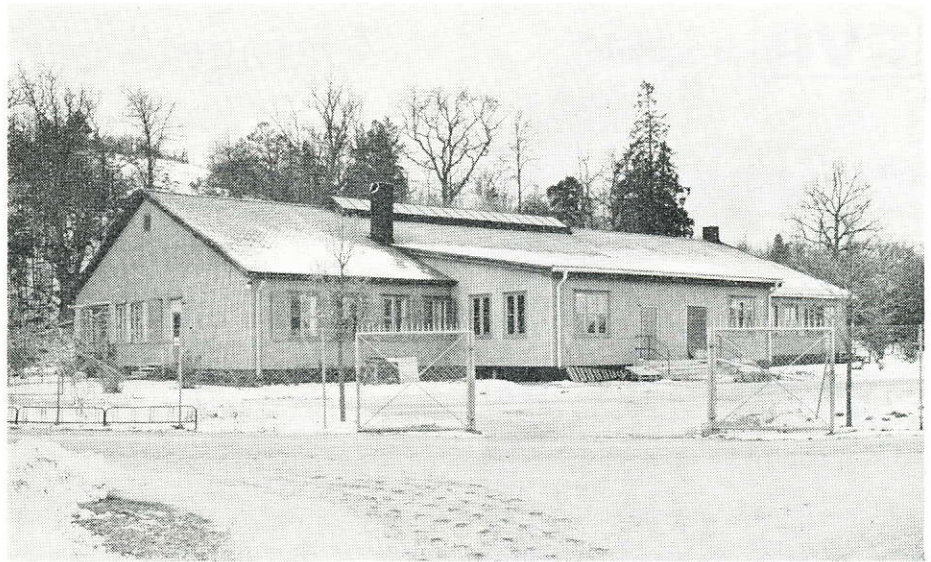
Deltagare: Lars Erjö, Arboga, Ingrid Östlund och Tord Eriksson, Köping, Åke Idby, Kolsva och Lars Sylvén, Kungsör.

30 november

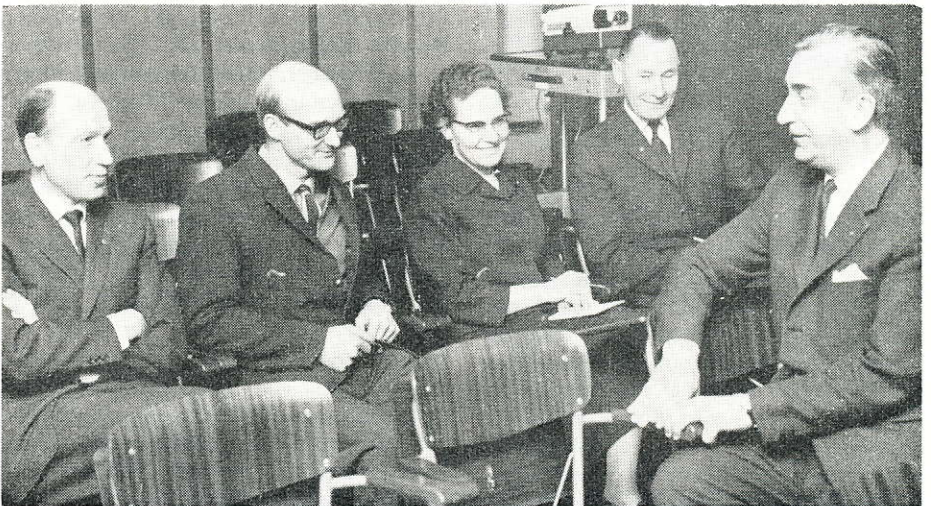
För att reda upp och diskutera våra skogs- och arrendeproblem, hade vi besök av övl L. af Sillén och jägm L. Falkström, FortF.

4 december

ÖB med uppvaktning landade kl. 10.20 och fortsatte nästan omgående till för mig okänd ort.

Mässens tillbyggnad hann lagom komma under tak till vintern.

Yrkesvalslärarna diskuterar här utbildningsproblem med chefen för CVA. Fr. v. Lars Erjö, Arboga
Foto Reinhold Carlsson.

Grunden är nu klar för den nya yrkesskolebyggnaden.

Uppsnappat

Frågvis till städerskan i Tunnel IV: Säg, har du destillerat vatten i skurhinken?

Ryktet förmäler att Gunnel Eriksson, 270 exp., och Holger Oscarsson skall få speciell utbildning. Först blir det en rockvaktmästarkurs på Berns och därefter en skoborstarkurs på Oscaria. Detta för att de skall kunna klara inläpp på Club Intim (Tunnel IV).

"Garaget" ger fin service

CVA-foto Rune Larsson

Lars Hahne o. Thore Myrberg i samråd.

Skulle någon berätta om ett företag, som driver långtradartrafik med bilar, som avverkar 30.000 mil om året och fraktar cirka sex miljoner kg gods (enklare uttryckt 6.000 ton) också per år, ville man utan tvekan gå med på att det var fråga om ett storåkeri. Därmed är vi inne på vad vi ville ha sagt. CVA har i sin rörelse också ett storåkeri. Det finns en hel del intressant kring detta åkeri. Följ med Bergtrollet på ett besök på "Garaget".

Bergtrollet klev in på garagekontoret en lördagsmorgon i december. Ytterrocken åkte av. Inte för att temperaturen var särskilt hög, men intensivt jobb sprider värme omkring sig. Thore Myrberg och Lars Hahne har fullt upp på var sin sida av skrivbordet. Chaufförer dyker in i "luckan" reparatörer vill ha besked och Kjell Karlsson kom för att hämta en lånebil.

Thore Myrberg är chef för garaget. Han är gammal i gården. Först på planen 1945. Ensam några veckor till "Kalle Pul" — 651 Johansson — kom från CVM. Då hade man två bilar. En DKW paketbil och en gengaslastbil.

— Jag var kroniskt utan ögonbryn, berättar Myrberg. Hela gengastiden körde jag på Västerås. Vi provade på metangas och karbid. Man var själagläd, när man åter fick köra på bensin.

Utvecklingen har gått snabbt, fortsätter Myrberg. Vi har nu ett 100-tal fordon. Bland våra bilar finns en mängd typer av fordon. En bärgningsbil, en snöslunga, 17 lastbilar, 14 duetter och 5 folkvagnsskåp, 20 Willys Jeep och ett

30-tal specialfordon. Egendomligt nog har vi klarat oss bra med reservdelar. Gamla GMC och jämförliga har berett oss en del svåra stunder. Snöslungan passar ju alltid på att gå sönder, när det är som värst med snö, men vi klarar den också.

Apropå snö, så kan det kanske nämnas, att vi har hand om snöröjning både på flygfältet och inom övriga området. Vi har många öppna platser, som vi skall hålla rena från snö. Vi sätter in, så snabbt vi kan, men allt hinner vi alla gånger inte med till kl. 7. Vi är tacksamma, om man väntar litet med påringningarna!

Garaget svarar för alla slag av transporter. De interna har avdelats till en särskild grupp under Wilhelm Kühne. Men man svarar också för underhållet av alla fordon.

— Vi har normalt fyra man i reparationsverkstaden, säger Myrberg. Harry Odenhult var vår första och enda reparatör under 1946—47. Vårt utrymme är ju begränsat och det har visat sig vara lagom med den arbetsstyrka vi nu har. Det är duktiga "gubbar", som klarar av vad som helst. Från rena smedjobb till bilelektriskt. Det är väghyvlar och traktorer, som skall repareras, och det är person- och lastbilar, som skall ha sin tillsyn. För varje vagn finns en loggbok, där chauffören gör sina eventuella anmärkningar. Motorrenoveringar lämnar vi dock ifrån oss till bilverkstäderna.

Ake Zackrisson är en utomordentligt skicklig bilreparatör. Här har han gått på rygg för att fixa ett ledningsfel.

Torsten Eriksson är en pålitlig yrkesman. Han ägnar sig här åt en traktor.

Chauffören Rune Larsson hejdar vi ett ögonblick.

— Du Rune, som ligger på vägarna stadigt, får berätta för oss, om du lyckats ta dig hem med bilarna utan krångel.

— Det har gått väldigt bra, säger Rune övertygande. Det har aldrig hänt att jag blivit stående vid något enda tillfälle under de 17 år, jag kört CVA-bilarna. Det måste vara långt till vägranterna för oss CVA-chaufförer. Vi är tio man, som ligger ute på körningar, men det har aldrig hänt några missöden, värda att omnämnas. En enda sak, som inte är riktigt så bra, vill vi chaufförer peka på. 95 % av alla bilar står ute. Kommer man en kylig vintermorgon för att starta sin vagn, så får man ett minst sagt kyligt mottagande. Det dröjer ett tag, innan ryggen hinner värma upp sittplatsen.

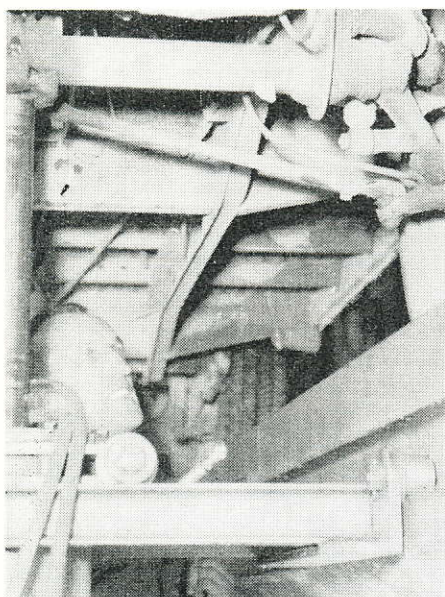
— Hur klarar godset sig från skador, frågar vi Lars Hahne, som är transportchef.

— Godset klarar sig bra i hanteringen, svarar Hahne. Vi har sällan eller aldrig några skador. Våra chaufförer är väldigt medvetna om, att de mestadels har ömtåligt gods i sina transporter.

Här har vi alltså inga bekymmer, men utan bekymmer är vi därför inte. Vi får ibland svåra toppar, då våra resurser töms helt. Det händer att arbetslagen på 280 flyttar från sina arbetsplatser utan avseende till vår belastning. Den kan ju knappast komma in i deras bild. Då och vid liknande tillfällen måste vi lita till civila bilar för att klara situationerna.

Erik Kihlberg — ung, men säker i jobbet — ger Myrberg ett fyndigt förslag till reparation.

Anders Jansson är noga med smörjningen.

— Det händer nu inte så ofta att det är fel på våra bilar, säger reparatör Torsten Eriksson.

Därför kan man inte alltid förena service med reparationsarbeten, men i den mån det går, så gör vi det. Vi har naturligtvis som alla andra våra problem. Portarna är t.ex. för låga, så att vi får inte in ett fordon med hög last. Då och då inträffar, att ett belysningsfel upptäcks, just när en transport skall starta. Är det då vinter och kallt, så är det ju inte så skojigt att ligga på backen och kolla ledningar. Men sånt där hör väl ihop med biljobbet. Men vad som gläder oss är att vi har fina verktyg och att de ständigt kompletteras, avslutar

Old Jim

Åsby gård.

Åsby gård kommer troligen i fortsättningen att användas som utbildningslokal eftersom bristen på sådana f.n. är mycket stor.

Flygdir. Otto Dahlin flyttade i höstas från Åsby gård, där han bott alltsedan januari 1945. I Bergtrollet nr 1 1959 har Dahlin skildrat den anrika gårdens historia och här nedan följer ett avsnitt ur denna artikel.

*

Efter kronans tillträde år 1942 har följande skett:

- Gårdssmedjan i backen väster om nuvarande garaget revs 1946. Smedkubben med sitt fäste för oxhornet står ännu kvar.
- Vagnslidret på logens södra sida revs 1946.
- Tvättstugan som låg strax väster om garaget revs 1946.

- Arbetarebostäderna vid Slätten revs 1946.

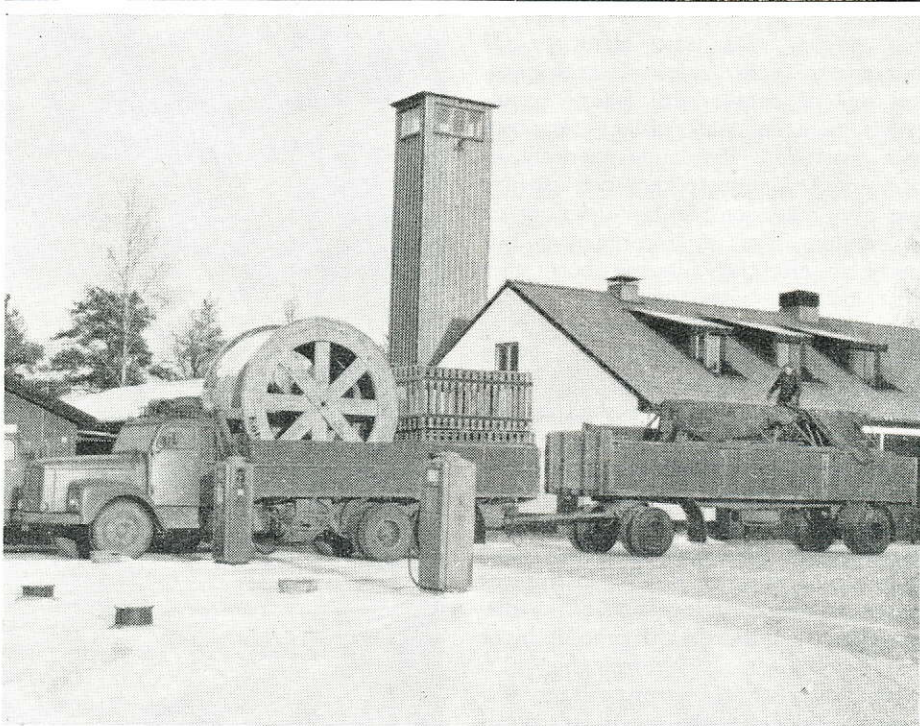
- En arbetarebostad omedelbart norr om mangårdsbyggnadens ved- och förrådsbod revs 1946.

- Ny förrådsbyggnad för dåvarande CFA uppfördes 1948.

- Mangårdsbyggnaden, som var helt omodern, erhöll wc 1950 samt centralvärme och badrum 1954.

- De enda byggnader, som av kartorna att döma står kvar sedan 1700-talet, är mangårdsbyggnadens mot gårdsplanen vända del samt den lilla södra flygelbyggnaden.

*

Chaufför Tore Andersson ser om lasten på sin Scania. Lastbilen lastar 9 ton och släpet 10 ton.

Vi måste nå ökad renlighet

Av Arne Rydeborg

Renlighet och ordning på arbetsplatsen är inte några nya begrepp. Om man ser på olika arbetsplatser och individer så är dock variationerna stora. Den ökade kompliciteten hos en mängd materiel tvingar dock undan för undan fram ökade krav på metoder och renlighet, som ligger utöver vad som finns i en normal, välskött verkstad. Man har därför på olika håll, såväl inom som utanför vårt lands gränser, tvingats tillgripa speciella renlighetsåtgärder för att säkerställa funktions säkerheten hos olika typer av materiel.

På CVA har vi nu nått den punkt i vår verksamhet, då det är nödvändigt att ställa större krav på renlighet. Detta kan man ej nå utan att det kostar pengar, varför varje objekt måste bli föremål för noggrann provning av renlighetskraven. Nu frågar sig var och en vad dessa krav är betingade av. Först och främst kan man kort och gott fastslå att en mängd undersökningar och utredningar i samband med driftstörningar och haverier visat att dessa orsakats av främmande föremål, spånor och partiklar i apparater och system. I en mängd moderna system ingår känsliga hydraulapparater, bränslepumpar, strypningar, munstycken, gyron, servon, reläer, instrument etc. Då toleranserna som bekant oftast är mycket små på detaljer och lager i exempelvis nämnda materielslag, får även små partiklar förödande verkningar. Strypningar, munstycken och spalter har ofta mått som är bråkdelar av en millimeter. Kan ej föroreningar och partiklar effektivt filtreras bort eller fritt passera, sätts kanalerna snabbt igen med funktionsstörningar eller funktionsbortfall som följd. Av gyron krävs höga och oftast konstanta varvtal och i vissa fall att de skall ha låg retardation sedan drivkraften avlägsnats. Dessa krav ställer stora fordringar på ingående lager, vars funktion bl.a. är beroende av att inga föroreningar förekommer. Man har funnit att cirka 70 procent av felen i olika instrument beror på felaktiga kullager, och kullagerfelen i sin tur till 90 procent beror på föroreningar. Vid försök har bl.a. påvisats att ett $\frac{1}{4}$ " gyrorotorlager, förorenat med cirka 1000 partiklar på cirka $3 \mu\text{m}$ ($1 \mu\text{m} = 0,001 \text{ mm}$), vid ett varvtal av 12000 v/min. hade en livs-

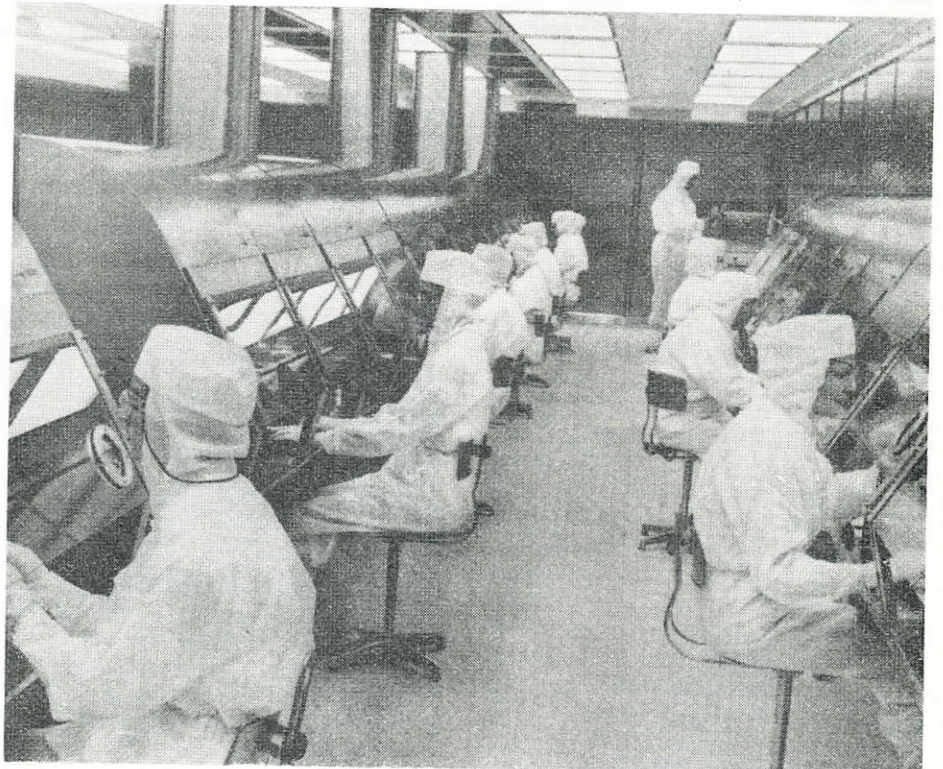
längd av cirka 80 timmar. Vid en minskning av partikelantalet till 100 ökades lagrets livslängd till cirka 800 timmar. Lagrets utrullningstid är självfallet i hög grad beroende av smutsningsgraden.

Låt oss också se, vad som t.ex. kan hända med ett relä. Om en partikel lägger sig mellan kontaktytorna i ett microrelä, kan detta innebära att en strömkrets ej slutes, med felfunktion som följd, eller att en ljusbåge uppstår och man får ett sönderbränt relä. Slutligen må nämnas att speciellt vid provning och kontroll, inte minst vad som gäller elkompnenter, har temperatur och luftfuktighet en mycket stor betydelse för att man skall erhålla rättvisande och jämförbara resultat.

Med detta hoppas jag ha kunnat ge en föreställning om varför ökad renlighet krävs vid arbete med olika materielslag. Givetvis krävs också ökad renhet hos de olika media, som skall strömma genom olika apparater och system, och slutligen krävs effektiva filter för att fånga de föroreningar, som alltid uppstår p.g.a. materiellens slitage. För att nå de uppställda målen har man

inom industrien och även nu på CVA börjat bygga renare rum.

Att bygga rena rum är ingen konst, det är enbart en fråga om investering. Som redan nämnts måste renlighetskraven för olika objekt prövas. När man fastlagt kraven kan lämpligt rum väljas. Inom flygvapnet finns f.n. fastställt 8 olika klasser på rena rum, där klass 1 är en normal verkstadslokal, som vi har i t.ex. berget, med rutinmässig städning. För övriga klasser skärps kraven i olika avseenden och i klass 8 krävs att den i lokalen intagna luften har en partikelstorlek av max $0,3 \mu\text{m}$. Genom människors och arbetsobjekts närvaro i rummet kommer luften att smutsas. Gränsen för smutsning är satt till en koncentration av 100 partiklar/liter luft med $0,3-10 \mu\text{m}$, varav max 10 st $0,5-10 \mu\text{m}$. Temperaturen skall vara $22^\circ \pm 1$ och relativa fuktigheten $45 \pm 5\%$. Beträffande städning måste kontinuerlig dammsugning ske av lokalen och vidare måste ofta återkommande grundligare städning göras. Utöver detta tillkommer en mängd saker betr. lokalens utförande och skötsel, ordning på arbetsplatsen m.m., som det nu skul-

Med hjälp av "rena bänkar" i vilka det renaste rummets luft ytterligare filtrerats kan man för vissa arbeten nå högre renhetsgrad, än vad rummet i övrigt medger.

Julgrisen

För att den rena luften ej skall smutsas krävs att personalen förses med speciella skyddskläder.

Under det första världskrigets tredje år rådde i vårt land stor brist på en mängd av de varor som hörde till livets nödtröft, främst då matvaror. Det fanns ransoneringar även då men det var inte alltid så att de varor fanns att köpa som det fanns kuponger för. Bruksfolket tittade lite grann snett på de självägande bönder som bodde i Nederbyn någon kilometer från bruket, det var inte så ofta de delade med sig något till bruksarbetarna, även om de ville betala det pris bönderna begärde. Julmånaden var nu inne och bönderna rustade till slakt av grisen de skulle ha till julmat. Slaktaren på bruket hade bråda dagar, dels skulle han sköta sin egen affär, och dels skulle han stå bönderna till tjänst och hjälpa dem med julslakten. Det blev därför ganska sent på eftermiddagen innan han kom till den rikaste bonden i byn, Per Augustinus Persson. Det började redan skymma när grisen var färdig att hänga upp på den massiva grenen på den ask, som sedan lång tid tillbaka använts för detta ändamål. Eftersom det var sista slakten för dagen så tackade inte slaktaren nej då bonden frågade om han inte ville följa med in och jämte betalningen även få en kaffekask. Det blev inte en utan flera och då slaktaren därtill var känd som historieberättare av klass, blev det nästan mörkt innan de gick ut för att skära ned grisen och ta in den i visthusboden. Döm om deras förvåning då de fann att där inte fanns någon gris att hämta, spår syntes i nysnön att en kälke använts för borttransporten. Bonden svor högt och önskade vid åkallan av alla de mörka makter han kun-

de komma ihåg, att han hade den som tagit grisen inom räckhåll så skulle han få vad han behövde. Slaktaren var märkvärdigt tyst, han kände sig nästan medskyldig, genom att han uppehållit bonden så länge. Bonden beklagade sig mest för vad hans manhaftiga fruntimmer skulle säga när han talade om vad som skett. Det blev som han tänkte ord och inga visor och han fick ta sparkstöttingen och ge sig iväg till ortens fjärdingsman och anmäla stölden. Fjärdingsmannen, som var en andens man, tittade förebrående på bonden, han kände tydligen doften av de kaffekaskar bonden inmundigat, och föreföll honom det ansvarslösa i att låta en gris hänga ute i mörkret i tider som dessa, det är nästan så att man kan säga att det är att uppamma tjuveri sade han. I mörkret kan vi inget göra men i morgon bittida skall det bli en undersökning, det kanske kan vara möjligt att följa spåren efter kälken, om det nu inte blir snö i natt. Det blev snö, så fjärdingsmannen, som nu fått länsman till hjälp fick inställa sig på att genom förhör av byborna få fram indicier som kunde avslöja tjuven.

Byborna var emellertid mycket förtagna, ingen hade sett något, och ingen hade hört något och i ingen gård hade det förlorats någon kälke. De hörde sig för om bonden som miste grisen hade några personliga fiender som han kunde misstänka, nja inte som jag vet sa bonden men det är ju så, att den som har det lite bättre ställt får ta i beräkningen att det finns avundsjuka människor som skrattar gott åt grisstölden. Men någon som jag vill peka ut som misstänkt det har jag inte. Då det nu inte fanns mera att göra i byn så blev det brukets tur och först tog de slaktaren i förhör, de ville ha reda på allt som skett vid slakten, han berättade beredvilligt om både slakt och kaffekaskar och bekräftade att slädspår syntes i snön. Slaktaren hade en kormakare som ingen visste om han var fågel eller fisk, han kallade sig Ernfridsson, men ingen var säker på att det var hans verkliga namn, han hade för brukspojckarna nere på kaféet berättat otroliga historier om alla de äventyr han varit med om. Detta hade även kommit till fjärdingsmans öron och de beslöt sig för att höra även honom. Han verkade först avig och tvär men sen flög den lede i honom och han frågade länsman om han kände till vägen till Långmossen, ett ensligt dagsverkstorp som låg någon kilometer in i storskogen, javisst det kände

vidtagna en mängd åtgärder beträffande sin klädsel, sitt uppträdande, hantering av materiel och verktyg. Ett par smutsiga skor, olämplig klädsel, införande av främmande föremål eller livsmedel, avklippta trådändar, spånavskiljande bearbetning, brott mot inpasseringsföreskrifter etc. är effektiva medel att förstöra ett rent rum och därmed minskad funktionssäkerhet och livslängd på ömtålig och dyrbar materiel. I kommande nummer kommer kraven på olika materielslag och skyddsåtgärder att mera i detalj behandlas.

Vi har alla del i de objekt som levereras från CVA, och det ligger i allas vårt intresse att skapa oss ett gott namn. Låt oss därför enas om att i ännu högre grad än tidigare, skall CVA-materiel vara liktydigt med funktions-säker materiel.

le föra för långt att gå närmare in på. Som jämförelse kan nämnas att en liter luft i våra bostäder har en smutsning av följande storleksordning: Cirka 45000 partiklar i storleken 0,7–1,4 μm , 4300 är 1,4–2,8 μm , 1400 är 2,8–5,6 μm , 120 är 5,6–11,2 μm och 20 är 11,2–22,4 μm .

När detta läses har CVA fått sitt första "rena" rum, och nu gäller det att göra det investerade kapitalet och de ökade driftskostnaderna räntabla i form av ökad funktionssäkerhet och livslängd hos materielen. Detta är betydligt svårare än att bygga rena rum. Om vi skall lyckas beror helt på att all berörd personal gör sitt yttersta för att målet skall nås. Det hjälper ej hur fina rum som helst, om luften smutsas av människor och arbetsobjekt. För att undvika detta måste människan

En dag i skog och mark

Eleverna i CVA yrkesskola skriver många trevliga uppsatser. För att ge Bergtrolllets läsare ett litet smakprov har vi plockat ut ett par, som visserligen behandlar samma ämne, men ändå är helt väsensskilda.

Jag skall nu berätta om de erfarenheter av skog och mark som jag under loppet av en dag tillägnat mig. Jag gör det med reservation för en del saker, som rörts om i min hjärna, och som därför kanske inte riktigt är med sanningen överensstämmande. I övrigt är dock hela historien sann och hämtad ur levande livet.

Jag börjar mina redogörelser klockan halv sju en lördagsmorgon i juli. En massa vänner och bekanta hade berättat för mig om sina äventyr i skogen, det ena vida överträffande det andra. Alltså väntade jag mig att överallt bli översprungen av björnar, älgar och hundratal andra djur. Det påstods att det vimlade mest av dem tidigt på morgonen.

Halv sju tyckte jag räckte mer än väl. Jag hasade mig ur sängen, gäspade och tittade ut genom fönstret. Mulet, tunga moln, som jag tyckte nästan snuddade vid trädtopparna, drog långsamt förbi. Jag klädde mig och tog på mig ryggsäcken, som jag redan kvällen innan packat med kaffe, smörgåsar, transistorradio och en del annat som jag ansåg outhärligt på en skogsvandring.

Det var en kylig morgon. Inte en fågel kvittrade, allting var tyst. Jag tror inte det kan vara tystare varken i ett bibliotek eller på en kyrkogård. Jag satte i alla fall kurs mot mål nummer ett, en tjärn där jag väntat mig att få se en hel del vilda djur.

Efter en lång och besvärlig marsch kom jag också fram dit, våt och kall om fötterna. Jag knäppte på radion, men kunde inte förmå mig att höra på småbarnskvarten utan övergick till arbetet med en kaffebrasa. Till sist lyckades jag få några fuktiga pinnar att ryka en stund, men mer blev det inte. Slutligen fick jag ge upp av brist på tändstickor. Fyra stycken måste jag spara att tända pipan med. Men är man i skogen, så skall det drickas kaffe, sägs det, så jag drack det kallt.

När det var gjort, började jag studera djurlivet. Resultatet blev lindrigt sagt klen. Först såg jag en älg, som jag bedömde som ett typexemplar av den skandinaviska stammen, allt enligt vad jag läst i olika biologiska verk. Vid närmare betraktande identifierade jag det som en vanlig svensk gråsten. Det enda av värde som jag hittade var en myrstack. När jag stått och fånstirrat på den en halvtimme, tröttnade jag på djurlivet och fortsatte mot mål nummer två för att beundra vår svenska flora. Det var en mosse några kilometer därfån. Mycket intressant! Det fanns massor av grästuvor att titta på och en och annan krokig tall också. Vatten var det heller ingen brist på. Hur många gånger jag befriade stövlarna från innehåll av det slaget vet jag inte.

Nu hade jag fått nog av skogsproblem, för den här gången åtminstone, och eftersom klockan också började bli mycket, vände jag hemåt igen.

När jag kom hem, fick jag äntligen se ett fyrfotadjur, en av grannens bortsprungna kaniner, som satt och kalasade på mina kålplantor. Tröttheten jag förut känt försvann med ens. Så tyst jag kunde smög jag mig in efter min dubbelpipiga hagelbössa.

Berndt Berglund

Eftersom det här inte är någon jakt-historia så slutar jag där. En sak vill jag bara tillägga: jag har alltid tyckt om att ha det tyst och lugnt omkring mig, och tystare och lugnare än i skogen kan det inte vara någonstans. Nu skall jag byta yrke och bli skogsvaktare istället. Vatten kanske man vänjer sig vid så småningom.

---//---

Det är en höstdag. En blek sol lyser från en molnfri himmel. Luften är klar och kall. Buskar och träd lyser av rimfrost. En dag som denna tycks skogen vara död. Inte ett ljud, inte en rörelse i träden. Precis som lugnet före stormen.

Vi fortsätter framåt längs stigen. Den är frusen, tjälad. Myrorna har för länge sedan krupit in i sin stack. Fåg-larna har slutat sjunga. För flera månader sedan flög de mot varmare länder. Endast ett fåtal är kvar, för att överleva den svenska vintern. Talg-oxar och domherrar sitter i rönnbärsträden och hackar i de frusna bären.

Vi skymtar sjön, vår idylliska sommarsjö. Den ligger där kall tom och oåtkomlig. Nattisen ligger, för första gången i år, kvar mitt på dagen. Stränderna är kantade av svarta buskar och träd. På sälj och björk hänger ännu några brun-gula löv kvar. Också änderna har flytt sjön för i år, för att söka sin föda i ännu icke frusna vatten.

Vår sommarstuga ligger här. Väl igenbommad. I visthusboden har räven nyligen varit på besök. Det syns tydligt på hans försök att gräva sig in, men den frusna jorden har satt stopp för hans vidare framfart.

Fastän tidigt på eftermiddagen, börjar det skymma. Tunga moln drar ihop sig, snömoln. "Vintern kommer tidigt i år", säger jag, medan flingorna börjar falla, "det är bäst vi drar oss hemåt".

Så vänder vi stegen hemåt, in i en allt vitare värld.

Göran Eriksson

dom till. Strax man kommer in på den vägen ligger till höger en numera övergiven kolarkoja som ända till för några år sen användes till bostad av en gammal skogshuggare, känner Ni till den också, ja fjärdingsman visste i alla fall var den låg. Ernfridsson fortsatte: strax bortom kojan finns det en pump, länsman och fjärsman lyssnade intensivt, och dit kan Ni gå och pumpa men mej pumpar Ni inte slutade korvmakaren. Något stukade drog sig lagens vaktare tillbaka, men de sade till varann att den där verkade misstänkt. Ernfridsson hade en fästmö också, en levnadsglad smedänka, ännu i sina bästa år. Hon

hade en broder som var bonde, så där var det ingen egentlig brist på födoämnen. Till julen hade hon fått en stor påse vetemjöl av sin bror, och hade hyrt brukets bagarstuga för att baka skorpor, det gick så bra att torka dem i den stora ugnen. Korvmakaren var där och skulle hjälpa till och det blev ganska sent innan de blev färdiga, då tog de skorpona i ett baktråg och lade ett vitt skynke över och sedan tog han tråget på axeln och bar hem det till ankans bostad. De hade inte varit inne många minuter förrän det bankade på dörren. Öppna, det är polisen hörde de någon ropa. De öppnade och in steg

en främmande polis och fjärdingsmannen! Vad har Ni i tråget frågade polisen? Ja var så god och titta sade Ernfridsson, skorpor sade polisen besviket, uppriktigt sagt trodde vi att det var den försvunna grisen Ni bar in. I den natten fingo de intet tänkte korvmakaren högt. Änkan frågade om de inte ville stanna medan hon kokade kaffe, tacksamt antog de inbjudan och Ernfridsson fick tillfälle att berätta om sina äventyr, långt mera spännande än den grisstöld de aldrig lyckades klara upp.

Bergslagsgubben d.y.

Skogspromenad med momentuppgifter

Söndagsförmiddagen den 18 november var det solsken och 8 minusgrader. Trots det vackra vädret var det liten anslutning. Övningen var upplagd så att hela familjen kunde följa med sin dv-man och se på när han löste de olika uppgifterna.

Klädseln var valfri och ingen utrustning behövde medföras. Banan gick fram på stigar och genom vackra skogspartier. De tävlande fick använda obegränsad tid då det ej var någon tidsbegränsning på den 5 km långa banan.

I dv-gården Zakrisberg skrev Ulf Tillberg och Emil Blomkvist in och startade de tävlande.

Första momentet var skjutning med gevär och kammarammunition hos Olle Karlsson, därefter fick de tävlande svara på fem frågor angående driftsvårnets utrustning, gruppering och vapendelar. Nästa uppgift var att under marschen till "Krutkällaren" bedöma tre avstånd.

Hos Richard Lenander och Lars Hahne utfördes kast med handgranater mot fönstermål.

Sedan gick banan genom skogen till Olle Aberg med son, som stod på triangeln väster Igelsättersjön. Här gällde det att skriva namnet på fyra karttecken samt ange på kartan var man befann sig.

Efter ytterligare en stunds promenad dök Carl Broman upp med ett fotografi och en knappål på målspaningsstationen. Litet senare träffade man på Tage Wallqvist och fru Nyrén, vilka svarade för korvutdelningen.

Vid 200-metersbanan hade Ture Nyrén ordnat med en station för kg-skjutning. Hos Gunnar Merkén utfördes sista momentet, stående kpist-skjutning mot ringad helfigur.

Telefonkontakt mellan startplatsen och målspaningen upprätthölls av två pojkar från FBU.

Avståndsbedömningen visade sig vara det svåraste. Endast fem tävlande lyckades få poäng. Orsaken var den snålt tilltagna felprocenten. Målspaningen, kartläsningen och frågorna kom sedan som svåraste moment. På skjutstationerna tog samtliga hem full poäng.

Moment varm korv uppskattades av de tävlande för där fick man grilla, koka och berätta historier.

Helmer Persson lämnar sin orienteringsuppgift till Olle Aberg och junior hjälper far med kontrollen. Einar Edwardsson och Evert Evaldsson med son löser kartläsningens uppgifterna.

Foto: Erik Persson

De bästa resultaten:

Namn	Frågor	Anst.	Hg.	Målsp.	Kartl.	Gevär	KG.	K-pist	Poäng
1. Åke Dandanell	4	2	5	7	4	5	5	5	37
2. Nils Åkerblom	5	0	5	7	4	5	5	5	36
3. Erik Persson	3	2	5	6	4	5	5	5	35
4. Evert Evaldsson	3	0	5	7	5	5	5	5	35
5. Erik Pettersson	2	2	5	6	2	5	5	5	32
6. Aston Fröijdh	4	0	5	4	3	5	5	5	31
7. Gunnar Merkén	3	2	0	5	3	5	5	5	28
8. Rolf Genestig	1	0	0	5	4	5	5	5	25
9. Helmer Persson	3	0	5	1	1	5	5	5	25
10. Einar Edwardsson	2	2	0	4	1	5	5	5	24

VÄLKOMMEN I DRIFTVÅRNET

Bertil Blomqvist

Tage Wallqvist är energisk driftvårnman av gamla trogna gardet. Han ordnar framgångsrikt med korvbrasan.

"BRITTSOMMARRUNDAN 1962"

Den årliga "rundan" för Flygets Motorklubbs medlemmar, som gick av stapeln den 14 oktober 1962, blev av allt att döma en trevlig (lyckad) tillställning för såväl deltagare som funktionärer. Antalet anmälda i år var 36 st, därav 35 startande (nr 13 kom inte, kanske vidskepelse?)

Slingan gick ut från Säterbo, därefter över Kungsör till Kungs Barkarö kyrka, Köping, Ullvi, Munktorp, Odensvi, Malma, Himmeta k:a, Hamre skola och tillbaka till Säterbo igen, där målet var beläget.

Sträckan mätte 96 km, och "något" mera för de två ekipage som via kartläsandets mysterier hade förrirrat sig till Kvikksund och respektive Kolbäck.

forts. sid. 15

Med kameran på UHF

CVA-foto Rune Larsson

Seth Norén granskar ett flödesschema.

Ragnar Engström går igenom ett reservdelsunderlag.

Stig Pettersson vill se vad som finns i lådan.

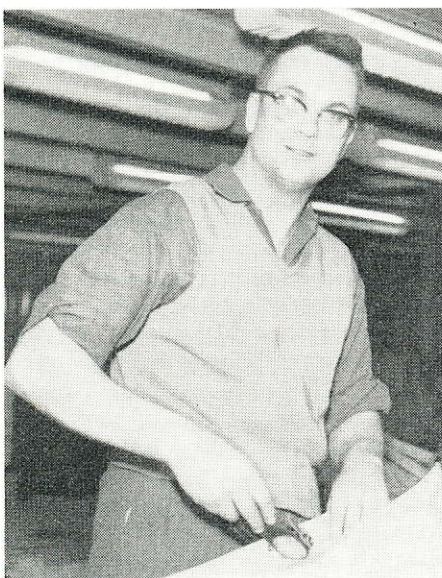
Mona Pettersson söker ett planeringskort.

Sten Julle, svensk inköpare, och Gunnar Hjort, utländsk d:o, pratar inköp.

Kerstin Blomqvist har nästan drunknat i arkivpärmar.

Folke Johansson "Pompe" gör poser.

Elsa Sundwallsson krånglar in sig hos Herman Fält, som plockar To-satser.

Eric Wiktorsson samlar sig inför en inventering.

VART BÄR DET HÄN?

— NÅGRA FUNDERINGAR

Av Nils Åkerblom

Människans ständiga strävan att med hjälp av alltmer spetsfunda tekniska hjälpmedel skapa en belätnare och lyckligare tillvaro, är tillsynes upphovet till stress, nervositet, missbelåtenhet och andra otrivsamma faktorer i tillvaron. Balansgången mellan å ena sidan ett solidariskt handlande gentemot medmänniskor och samhälle syftande till ett gemensamt gott resultat och å andra sidan individens strid med omvärlden för att bevaka att "ingen får mer än jag själv och helst lite mindre" är en problemställning, som kanske drunknar bland de teoretiska och praktiska tekniska intressena. Mer och mer kan man undra, om människan håller på att glömma bort sin egen betydelse i sammanhanget. Alla diskussioner och spekulationer kring såväl religiösa som samhällseliga grundbegrepp är väl ofta utslag av, att människorna har svårt att finna sig tillrätta i sin alltmer tekniska tillvaro.

Det är väl numera till stor del ett överspelat stadium i utvecklingen att endast betrakta människan som maskiner och maskindelar. Strävan är väl snarare att så snabbt som möjligt ersätta henne med maskiner för alla de funktioner där det är möjligt. Detta för sekundärt med sig omställningsproblem med krav på omflyttning och omskolning. Men ej nog härmed. Hon har även uppenbara svårigheter med att kunskapsmässigt hänga med och utvecklas i takt med den fortgående utvecklingen. Förr skaffade man sig en grundläggande yrkesutbildning i unga år, som med hjälp av i arbetet vunna erfarenheter möjliggjorde en lagom utveckling i takt med förändringarna i det miljöområde man levde i. Numera räcker ej detta. I större eller mindre grad drivs den enskilde — på eget eller sin arbetslednings initiativ — att bygga på grundvetandet i sitt yrke med hjälp av kurser och konferenser eller enskilda studier av böcker, facktidningar o.s.v.

Det händer ofta att man sätter namn på olika epoker från grundläggande faktorer såsom ångan, industrialism, elektronik och atomteknik. Frågan är

om man ej i detta sammanhang kan urskilja två linjer nämligen teknik och människa. I tekniska sammanhang är väl elektronikens utvecklingsepok just nu som mest markant och atomteknikens tidevarv har väl knappt börjat. Enligt den andra linjen kan kanske sägas att "industrialismen" övergått i "samhällets period" och att uppmärksamheten nu riktas mer och mer på "människan" själv. Samtidigt som vi anstränger oss att skapa alltmer avancerade tekniska hjälpmedel, får vi även allt svårare att utnyttja vad vi skapa åt oss. För att övergå till de speciella utvecklingsproblem, som finns inom flygvapnet, kan pekas på sådana reformer som ett ständigt ökat behov av kunskande för alla personal kategorier, och kraven på att befintliga personalstater skall räcka till för allt större och vidlyftigare arbetsuppgifter. I departement, staber och förvaltningar såväl som inom förbands- och verkstadsledning dyka allt fler problem upp beträffande hur man skall hinna med att utnyttja, sköta och underhålla all ny materiel, som utvecklas och tillverkas. Frågor om organisation, planeringsmetoder, löneförhandlingar, utbildningsbehov och liknande har i förhållande till de mera tekniskt inriktade problemen kring materiel och produktionsmetoder ökat åtskilligt på alla nivåer. Alla dessa fenomen är tydliga tecken på hur människan kommer alltmer i förgrunden genom att hon fått svårare att bemästra de hjälpmedel hon fått till sitt förfogande. Behovet av ökade kunskaper har bl.a. resulterat i en växande flora tekniska tidskrifter. Det är en relativt allmänt utbredd "sjuka" att försöka följa alltför många dylika inom det egna facket. Vanligtvis räcker dock en begränsning till några enstaka, då de flesta väsentliga nyheterna förr eller senare kommer att behandlas i ett flertal olika tidskrifter.

Men var ligger nu nyckeln till nästa steg i utvecklingen? Viktiga ting torde vara att vänta från psykologien. Denna vetenskap som direkt sysslar med människans innersta tankar och personlighetsfrågor, torde hittills endast ytligt

ha behandlat de mest elementära grunderna. Möjligheter att vidga, förenkla och klarlägga mänskliga samarbetsproblem måste bygga på ökad allmän kännedom om de psykologiska sammanhangen. En speciellt aktuell fråga är behovet av nya vägar att värdera människans individuella arbetsinsats, bl.a. i dagarna påtalad av direktör Curt Nicolin. En dylik värdering kommer alltid i sina grunddrag att vara rent subjektiv, men genom skapande av allmänt vedertagna grundnormer, kan med utgångspunkt härifrån värderingsmetoder utvecklas, som kan betraktas som objektiva, logiska och rättvisa.

Hittills har dylika normer utvecklats dels för direkt "mekaniska" arbetsuppgifter, dels i form av vissa kollektivavtalsystem. Allteftersom den mänskliga insatsen blir mera direkt beroende av hjärnans funktion och de mekaniska funktionerna övertages av maskinella hjälpmedel, stiger också behovet av dessa nya värderingsgrunder.

Här har ej gjorts försök att lösa några aktuella problem. Önskan har endast varit att konstatera vissa mer eller mindre kända allmänna faktorer som kan tjäna som utgångspunkt för spekulationer kring framtiden.

Den tekniska utvecklingen torde fortsätta i alltmer accelererad takt, och man må endast hoppas, att vi människor skall ha förmåga att bibehålla befälet över det materiella skeendet. Må vi aldrig förlora förmågan till spontan avkoppling i naturen, i familjekretsen eller i glada vänners lag!

(Forts. från sidan 13)

Prisutdelning verkställdes efter avslutad tävling och Jumbosleven tillföll i år 34 Rydemalm.

Resultatlista:

- 1) Gunnar Johansson 70,0 prickar; 2) B. Olander 72,4; 3) S. G. Persson 81,0; 4) Ivan Adielsson 81,3; 5) K. G. Johansson 90,3; 6) Matts Granqvist 103,5; 7) Bernt Olsson 105,4; 8) Helge Andersson 110,4; 9) Lars Löw 114,2; 10) Einar Fallkvist 117,5 prickar.

Nydanade Tunnel IV invigd

För CVA:arna faller det sig ganska naturligt att se arbetslokaler byta form och utnyttjande. Nya arbetsuppgifter kräver ofta nya lokaler. Tunnel IV har genomgått en radikal omformning. Där har skapats utrymmen för översyns- och reparationsarbeten av telemateriel. Utrymmen där tidens och framtidens skarpa krav på "ren" arbetsmiljö kan tillgodoses.

Vid en ceremoni på lördagen fick dessa lokaler sin invigning. Närmare 300 personer hade samlats i den stora, ljusa hallen, när CVA flygdir. Anders Högfeldt hälsade välkommen.

— För några dagar sedan hörde vi i radio talas om det nya flygplanet Viggen. Dess prestanda omnämndes motsvara Drakens. Om vi lyfter lite mera på förlåten, ska vi se, att det är ett tekniskt vidunder. Det betyder, att vi behöver skärpa oss för att på ett tillfredsställande sätt kunna ta hand om den materiel, som faller på CVA.

Flygdir. Högfeldt redogjorde mot denna bakgrund för de krav på "rena"

rum i olika klasser, som av Flygförvaltningen ställts på verkstäder, som skall överse den komplicerade telematerielen. Han omnämnde därefter de olika åtgärder, som vidtagits för att lokalen i Tunnel IV skall bli "ren". Han betonade, att dessa hade kostat mycket pengar, men att de skulle vara bortkastade, om man inte fick hjälp av personalen för att klara problemen.

— Vi hoppas på er medverkan. Vi har satsat på detta för att kunna ta de jobb, som erbjuds oss. Vi hoppas också, att ni skall trivas här, yttrade flygdir. Högfeldt, innan han till sist bjöd välkommen till kaffebordet.

Vita kaffekoppar på ett 50, 75, 100 meter eller hur långt bord som helst med vit duk, åtta Mäss-flickor i vita rockar och vita kaffepannor i händerna — allt gav ett "rent" intryck. Kanske det intrycket gjorde att kaffet smakade så bra. Musiken gjorde väl också sitt till och när man tänker närmare efter, så var det kanske så, att husmor lagt på några skedar extra, dagen till ära.

Chefred. Tord Wallström (t. h.) får av sektionschef Robert Olsson-Seffer veta hur man förebygger skadliga verkningar av radarstrålning.

Det blev till sist en rundvandring i lokalerna med det vita taket och de ljusa väggarna, där varje smutsfläck omedelbart kommer att upptäckas.

Varför rodnade hon?

Samma dag som nr 2 av Bergtrollet kom ut i höstas.

Flickan kom ut på verkstaden och sålde tidningar. Hon gick fram till en arbetare och sade "Bergtrollet". Var på arbetaren omedelbart replikerade: Johansson. Det behöver väl knappast tilläggas, att flickan gick därifrån med en klädsam rodnad.

C.A.

Gränslös behå

Onämnbare problem har uppstått in om den gemensamma Europamarknaden: korsettfabrikanterna har erfarit att holländskorna inte kan använda franska behåar, att den italienska behåen inte passar fransyskan och att tyskorna över huvud taget inte kan bära behåar av något annat lands tillverkning. Resultat: en sextatskommitté med huvudkvarter i Bryssel har tillsatts för att utreda behåfrågan och skapa en ny internationell måttkala. "Vad vi behöver", förklarade en talesman för behåkommittén, "är att få fram en sextatlig, alltigenom multilateral behå".

The Insider's Newsletter
via SIS nytt

Verkstad på hjul

För anläggningsarbeten vid markteleanläggningar har två st rullande verkstäder enl. bilden anskaffats. Verkstaden består av två enheter, en verkstadsvagn och en personalvagn. Verkstadsvagnen är inredd med arbetsbänk, verktygs- och svetsutrustning, förvaringskåp och hyllfack för verktyg och materiel. I personalvagnen finns kontorsutrymme för lagbas, klädkåp för varje man, gasolspis, kylskåp, köksskåp,

bord och stolar. Båda vagnarna har elalt. gasoluppvärmning. Vid förflyttningar sammankopplas vagnarna och arbetslagets lastbil användes som dragfordon. Vagnarnas och lastbilens sammanlagda längd är 22 meter. Vid svåra vägförhållanden kan en vagn i taget förflyttas.

Vagnarna har anskaffats i personalvårdande syfte. Erfarenheterna av dem har varit mycket goda.

Några fakta kring MTM

Av Övering. L.-H. Larsson

Fackföreningsordföranden Ingvar Johansson tog i sin artikel Facklig rapsodi i förra numret av Bergtrollet upp MTM-frågan. Företagsledningen utlovade en redogörelse för frågor kring MTM. Övering. L.-H. Larsson ger här denna orientering.

Vad är MTM?

MTM, metod-tid-mätning är en teknik som används för att beskriva och samtidigt mäta — d.v.s. bestämma arbetsvolymen av — ett arbete. Hur går detta nu till? Jo, allt manuellt arbete — och det är bara för manuellt arbete, som MTM kan användas — utförs genom att man gör olika slag av rörelser t.ex. arm-, ben-, fot-, hand- eller fingerrörelser eller rörelser med ögonen eller bålen. Och även om man i förstone kan tycka, att varje enskilt arbete måste utföras genom speciella rörelser som är olika alla andra, så har man vid noggranna studier funnit att alla de rörelser som en människa gör när hon utför ett arbete kan delas upp i ett antal del- eller grundrörelser.

Alla de rörelser man gör är således sammansatta av dessa grundrörelser, utförda i olika följd och i olika kombinationer. För att komma till detta resultat har man bl.a. använt sig av metoden att filma ett mycket stort antal olika arbeten, och sedan studera filmerna i "slow motion".

Härvid har man även kunnat få fram den tid det tar att utföra varje enskild grundrörelse.

Med hjälp av grundrörelserna, som var och en åsatts en beteckning, har man alltså kunnat bygga upp ett system att beskriva de rörelser som ett arbete omfattar och då man dessutom känner tiden för de ingående grundrörelserna kan man också få fram tiden för hela arbetet. Och det är detta system att beskriva och tidsmäta ett arbete som kallas MTM.

Vad används MTM till?

MTM-systemets egenskaper — att beskriva och tidsmäta ett arbete — kan naturligtvis utnyttjas på många olika sätt. Ursprungligen utvecklades MTM-systemet för att man skulle kunna "konstruera" bra arbetsmetoder redan innan ett arbete släpptes ut på verkstaden. Fortfarande är metoduppläggning och metodförbättring ett av de vanligaste och viktigaste användningsområdena för MTM. Stor betydelse har

MTM även fått som underlag för ackordsättning. Dessutom kan MTM användas som ett hjälpmedel vid val och utveckling av verktyg och utrustning samt för arbetsplatslayout — ja, även i samband med produktutveckling använder man sig ibland av MTM.

Vad innebär MTM-överenskommelsen och hur hård är egentligen "MTM-takt"?

För att man direkt skall kunna använda MTM-tiderna för ackordsättning måste det givetvis finnas något slags avtal härom mellan de berörda parterna.

Sedan ett par år tillbaka finns det som bekant också en sådan överenskommelse för flygvapnets arbetsplatser.

Ett MTM-avtal innebär alltid — förutom att det detaljerar en mängd olika sakförhållanden omkring MTM-ackord — att man godkänner principen att lägga ihop MTM-systemets deltider för olika rörelser till en summatiserad hela arbetet, liksom det även fastlägger den s.k. penningfaktorn, d.v.s. den lön som utgår för en prestation som svarar mot de i MTM-systemet fastställda rörelsetiderna, eller mot vad man brukar kalla "MTM-takt" eller ibland "100 % MTM".

Det enda korrekta svaret på hur hög "MTM-takt" är, skulle alltså vara det att: "MTM-takt är den arbetstakt som svarar mot en förtjänst lika med penningfaktorn". Och även om detta naturligtvis är en helt självklar sanning avslöjar den ändå en av de verkligt stora fördelarna med MTM-ackord. Man behöver ju inte referera till något slags normalprestation eller göra någon prestationsbedömning i samband med ackordsättningen; huruvida de tider som finns i MTM-kortet motsvarar någon "normalprestation" eller inte spelar ju ingen som helst roll i och med att man kommit överens om att de skall svara mot en viss fastställd förtjänst (naturligtvis bara under en avtalsperiod). Den omständigheten att MTM-penningfaktorn för närvarande är kr 7.12 i högsta lönegruppen, medan förtjänsten som används som riktpunkt vid konventionell ackordsättning f.n. är kr 4.96 tyder dock på, att man anser "MTM-takten" vara högre än den "konventionella normalprestationen".

De där uppgifterna om att man måste bete sig som Chaplin i "Moderna Tider" för att kunna uppnå 100 % MTM är dock alldeles vilseledande — i många fall kan nog sådana rykten

hänföras till den tid i början av 50-talet då MTM introducerades här i Sverige och då presspolemiken runt MTM många gånger var betydligt överdriven. Och även om det i och för sig kanske inte säger så mycket om prestationen kan man dock konstatera, att den allt övervägande delen av personal som arbetar på MTM-ackord inom flygvapnet efter någon tids inkörning ligger på en takt som svarar mot runt 120 % MTM.

Varför tillämpar man då inte MTM-ackord vid CVA?

Undantagsvis har vi ju börjat med MTM-ackord även vid CVA, men det är många praktiska svårigheter som måste klaras ut innan man kan börja tillämpa MTM-ackord vid CVA i någon större utsträckning.

MTM i sin grundform är nämligen inte särskilt väl lämpat för ackordsättning av våra arbeten, utan man måste ta till någon utvecklingsform av MTM; vi arbetar f.n. med tanken att utnyttja såväl USD som UMS här vid CVA. Men det finns ingenting direkt färdigt att ta till, utan vi måste själva utföra en mängd grundläggande arbeten och även ett visst utvecklingsarbete för att komma fram till tillämpningsformer av MTM som är lämpliga just för oss.

Det tar ju sin tid, men under loppet av nästa år hoppas vi ändå hinna så långt att man kan börja föra ut arbetet i verkstäderna i litet större omfattning. Då hoppas vi också få tillfälle att återkomma något i dessa spalter med en del frågor runt våra speciella CVA-tillämpningar av MTM.

För den som skulle vilja veta lite mera om dessa saker än man kan ge i en personaltidning, skulle jag dessutom vilja rekommendera ett litet häfte i LO:s serie om aktuella frågor; häftet är utgivet 1961, det har numret 27, titeln är "MTM under debatt" och kostar 75 öre.

Det är närmast en sammanställning av anföranden och diskussionsinlägg från en av LO anordnad förbundskonferens i MTM-frågor våren 1960. Skriften är lättläst och trevlig, och förutom den sakliga informationen om MTM och UMS som den innehåller ger den även en långt bättre och riktigare bild av fackföreningsrörelsens inställning till MTM än man får av att läsa redaktör Eklöfs blad.

*

Hålkort hjälper oss planera

Få uppgifter ger fin uppföljning

Av John Eklöf

Överingenjör Nils Akerblom gav i en artikel i förra numret av *Bergtrollet* bakgrunden till beslutet om införandet av ett planeringssystem med hålkorsuppföljning inom tekniska avdelningen vid CVA. Här skall i korthet ges en beskrivning av systemets uppbyggnad och funktion.

Den snabba livsrytm, som pressats fram i jetåldern, kräver inom arbetslivet snabb information om alla skeenden. Hålkort och datamaskiner utnyttjas i allt större utsträckning för att ge denna information. Uppgifter av de mest skiftande slag matas in i maskinerna, som sekundschnabbt registrerar, adderar, subtraherar, multiplicerar och lägger på "minnet". Ett fåtal olika uppgifter kan förvandlas till ett flertal redogörelser med olika form och syfte. Praktiskt taget vad som helst kan databehandlas. Lönsamheten är den spår, som hindrar ett orealistiskt utnyttjande. För CVA har det visat sig vara lönsamt, att genom hålkortet få fram snabb information om fullbordade, pågående och väntade händelser.

Det planeringssystem, som nu varit i bruk i tre kvartal, byggdes upp på den grundtanken, att de uppgifter, som erfordrades, alltid borde finnas nedtecknade. Enda förändringen för de berörda var att uppgifterna skrevs på ett hålkort i stället för att registreras på skiftande sätt — ofta enbart i minnet.

Vilka uppgifter behövdes för systemet. Vi måste veta beställare och uppdragets benämning. Vidare ville vi veta, arbetsvolymen, när arbetet skulle starta och vara slutfört. Vi ville också veta, om någon annan instans var beroende av tidpunkten för leveransen. Ingenting av detta borde vara främmande för den, som bar ansvaret för uppdragets utförande. Vanligast en gruppchef. Dennes uppgift i systemet är att till planeringen anmäla, när han startar upp ett delobjekt. För varje delarbete registreras ett löpnummer. Detta omtalar antalet delobjekt under varje arbetsordernummer och utgör i kombination med det sistnämnda en definition på delobjektet. När löpnumret erhållits, utskriver gruppchefen det hålkort, som i systemet utgör "huvudkort". Detta går via planeringen till Datacentralen för stansning.

Efter denna kartläggning av pågående och väntade uppdrag, gällde det att få fram uppgifter om hur arbetet bedrevs. Detta för att få ett grepp om dess fortskridande. För statistik ville vi veta arbetets art och karaktär. Kostnadsuppföljningen krävde uppgift om upparbetad tid och timkostnad, som skulle ge upparbetad kostnad. Vi ville till sist veta, när uppdraget var slutfört. Det har alltid ålegat den personal, som skall lämna månatlig tiduppgift, att föra dagliga anteckningar om tid och arbetsordernummer. Svårig-

heter att följa denna bestämmelse har förelegat. Nu lämnas dessa uppgifter dagligen på hålkort. Den som verkställer arbetsuppgiften har till uppgift i systemet att ge den slutliga information, som erfordras för att få fram önskade lägesrapporter och resultatlistor. Uppgifter som ger tysta rubriker och sifferrader liv. Systemets "detalj kort" går dagligen direkt till Datacentralen (DC) för stansning.

När måndagen kommer och de sista detaljkorten stansats och kontrollstansats sorterar samtliga föregående veckas kort i den ordning man vill ha dem uppföljda. Första sorteringsbegreppet är avdelningen (detalj), därefter grupp och arbetsordernummer. Man får därigenom separata listor för varje avdelning. Avdelningslistan är framställd så, att grupp-listor kan avskiljas och utdelas till respektive gruppchef. För att ge detaljchefen en uppfattning om de olika gruppernas verksamhet under den gångna veckan körs denna veckas kort i en första körning, som ger en "veckolista". Samtliga kort går med i nästa körning, varvid en lista med från starten ackumulerade uppgifter framställes.

Hålkortsmaskinen har under bearbetningen av kortmaterialet adderat upparbetad tid på varje delobjekt. Den beräknade arbetsvolymens antal timmar minskas med upparbetad tid. Resten anges i listan som kvarvarande tid — den tid som åtgår för att fullborda

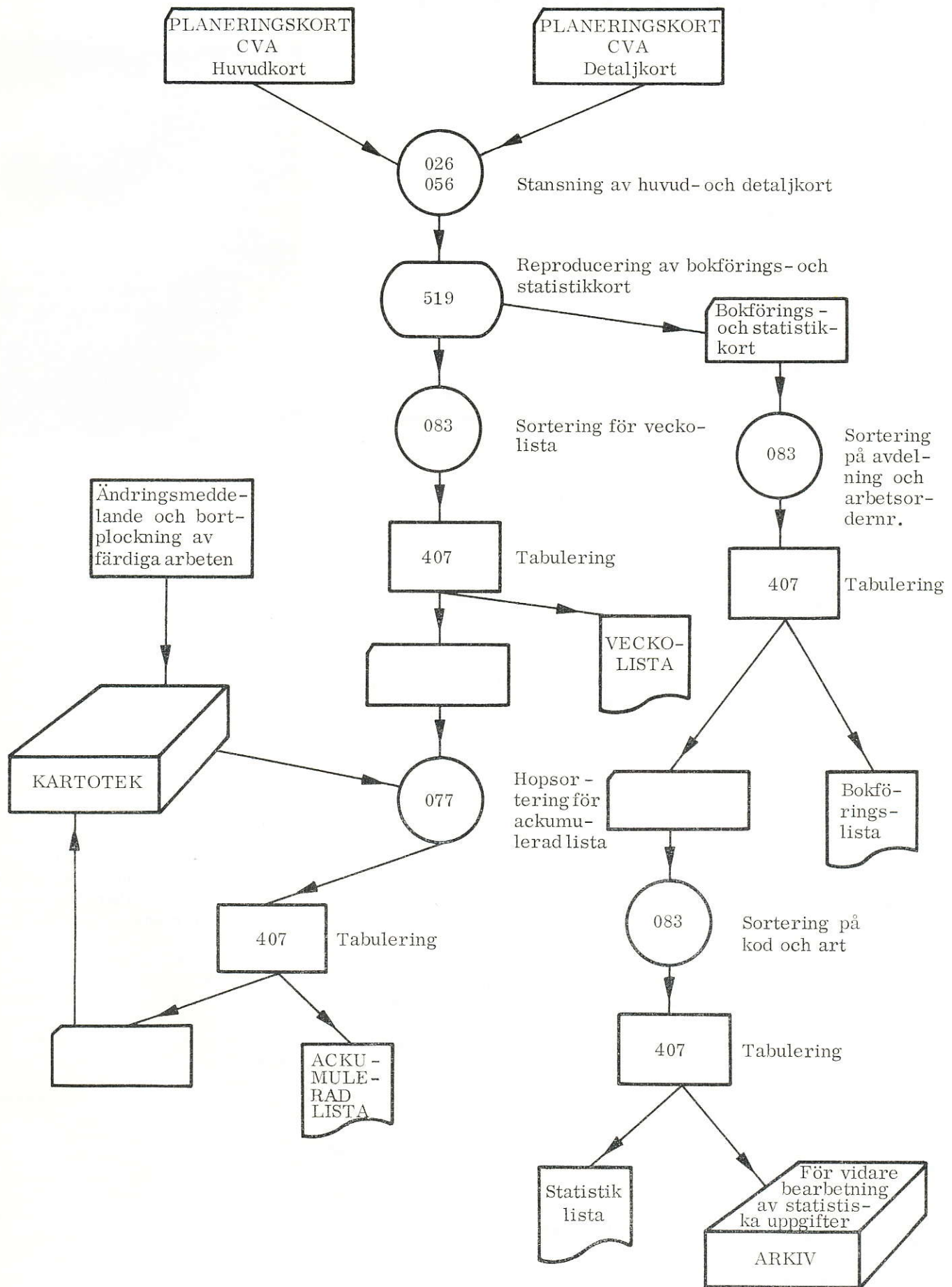
År	Rapp-vecka	Day	Avd	Anstalln.-nr	Ao-nr	Löp-nr	Art	Kod	Upparb. tid/dag	Tim-kostnad	Beräknas klart	Verkl. start	Plan kl. start	Klar-vecka	Beräknad start	Samb-vecka	Klar-vecka	Beräkn. arbetsvolym timmar	Utgår	Max-kostnad	Upparbetad kostnad																																								
PLANERINGSKORT CVA																																																													
Datum				Anställningsnr			Del-nr																																																						
Ar-vecka		Day		Ao-nr			Löp-nr			Art	Kod	Upp- arbetad tid/dag	Tim kostnad	Beräknas klart	Verklig start																																														
2	1	5	1	3	5	1	7	9	2	0	2	1	2	5	3	8	8	0	0	2	3	0	5	0	4	0	1	0																																	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34																												
Plan kl. år/vecka	Beräknad start	Samban- vecka	Klar- vecka	Beräknad arbetsvolym timmar	Utgår	MAX - kostnad	Upparbetad kostnad																																																						
							0040																																																						
35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62																																		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62

CVA den 13/4 1962

Bj
Sign

Huvudkortet, som är tryckt på grön kartong, skiljer sig endast till färgen från detaljkortet, som är vitt. Detta detaljkort talar om att 9202 B. Carlsson på avd. 517 den 13/4 arbetat 0,4 timmar på arbetsordernummer 125388, delobjekt 002. Art. 3 anger att det är ett speciellt uppdrag från FF och kod 05 att ing. Carlsson utfört ett specifikationsarbete.

Flödeschema T-planering

VENEZUELA

Hallå alla läsare av Bergtrollet!

"Upp genom luften går flygarens färd".

Och vi f.d. UHF- och CVA-are Elsa-Maja och Sixten Hjert skall ge en skildring av vår resa genom luften till vårt nya land, Venezuela.

I början av april lämnade vi ett kallt och ruggigt Arlanda med snål blåst och snöblandat regn. På Kastrup såg det bättre ut och i London mötte oss våren med ljumma vindar och värklädda människor. Efter besök på de viktigaste platserna fortsatte vi till New York. Färden över Atlanten var litet gropig men när vi på kvällen gick ner över världsstaden, som låg där som ett glittrande smycke i mörkret under oss, blev vi så fascinerade, att alla strapatser voro glömda i detta nu. I New York besökte vi FN-huset där vår kände landsman Dag Hammarskjöld residerat och fick där också tillfälle att närmare beskåda det bord, som en gång utsattes för o mild behandling av en annan känd person; tog hissen upp i Empire State Building från vars högsta topp utsikten är magnifik; såg skridskoåkning på den konstfrusna isbanan nedanför Rockefeller Center; flanerade på Broadway och Time Square; njöt av god underhållning i Radio Music Hall m.m.

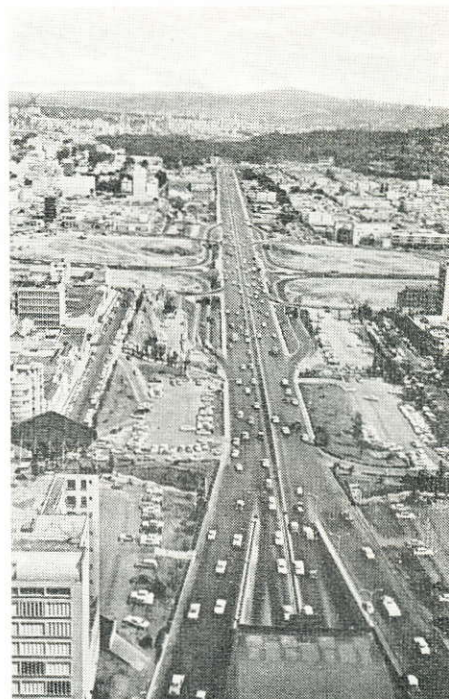
Så randades dagen "D" då vårt flygplan, en Convair 880-M, landade på Maiquetia, flygplatsen för den internationella flygtrafiken till Venezuela. När vi steg ur vår luftkonditionerade kabin mötte oss en värme, som vi väl

aldrig kommer att glömma. Efter detta värmeslag vaknade vi till framför passkontroll och tullmyndigheter. Våra papper för inresan var o.k., det svarade LME för, så det blev endast tullen, som hade en anmärkning och det var något så oskyldigt, som ett par päron, som flygbolaget bjudit oss på och vilka ej fick följa med in i landet "det var hårda bud".

Så var vi äntligen klara med alla formaliteter och vi kunde kalla på en taxi för att anträda färden till Caracas. Mörkret hade nu fallit och åkturen upp till huvudstaden blev till ett minne för livet, ty den nybyggda Autopistan anses vara en av de vackraste bilvägarna i världen. Den löper genom två långa tunnlår, som är sprängda genom de höga bergen, som på alla håll omger Caracas, slingrar sig förbi djupa raviner för att i nästa stund klättra upp på den plåtå, 850 meter över havet, där Caracas ligger mellan två bergskedjor.

Vid framkomsten till Caracas hamnade vi på hotell Tamanaco, ett hotell i lyxklass med jättestor swimming-pool, smaragdgröna gräsmattor, blomrabatter i sydländskt prunkande färger, solstolar utströdda kring bassängen och på den svala terrassen. I en vid båge framför hotellet var flaggstänger resta, där många olika länders flaggor vajade för en liten lätt "vår"-bris.

Dagen efter vår ankomst togs vi om hand av LME-personal i och för pre-

Någonstans vid X bor vi.

sentation och för att få hjälp med att söka bostad. Vi fann snart nog en trevlig lägenhet på cirka 150 kvm, bestående av vardagsrum, tre sovrum, två badrum, kök och pigkammare. Vi har också balkong, som vi på denna korta tid lyckats göra till en liten oas med blommor i snart sagt alla färger, allting växer här, så att det nästan hörs. Våra undulater, Adam och Eva, kvittrar och ser ut att trivas med omgivningen. Trots att vi redan är i november månad håller sig temperaturen omkring + 20° C även på kvällarna och bal-

uppdraget. Upparbetade kostnader på respektive delobjekt adderas vecka för vecka. Kontors/detaljchef granskar varje vecka gemensamt med gruppcheferna lägesrapporterna. Eventuellt erforderliga åtgärder med anledning av denna genomgång diskuteras och fastställs. Ändringar av tidigare lämnade uppgifter på huvudkortet meddelas på hålkort till Planeringen som ombesörjer att dessa blir införda. Listorna granskas också av olika instanser inom Planeringen.

Avsikten är att de listor som presenteras skall utnyttjas som underlag för kontinuerlig uppföljning av beläggningen. Olika metoder tillämpas i dag av avdelningarna (detaljerna) för denna uppföljning, men en samordning kommer att ske, när den planerade övergången till databehandling i IBM 1401 har verkställts. Avdelning 521 har lagt beläggningsuppföljningen i händerna på en av sina ingenjörer. Med hjälp av DC-listorna ger denne genom olika beläggningsuppgifter detaljchef

och gruppchefer en mycket god bild av såväl dagsläge som beläggningen fram i tiden. Dessa uppgifter går också till Planeringen.

Utöver veckokörningarna förekommer månadsvis framtagning av statistik- och bokföringslistor. Bokföringen får nu en sammanställning över de kostnader, som skall krediteras respektive avdelningskonto och debiteras olika beställare. Stansarbetet på bokföringsavdelningen blir härigenom avsevärt mindre. Det bortfaller helt, när 1401-körningen införes.

Statistiklistorna ger en fortlöpande bild av arbetets art och arbetsuppgifternas karaktär inom den tekniska avdelningen. Företagsledningen kan se belastningen på olika personalkategorier, följa eventuella förskjutningar och därav dra slutsatser.

Hålkortssystemet ger inte samma möjligheter till bearbetning av uppgiftsunderlaget, som man har i datamaskinerna. Redan från början planerades kör-

ning i 1401, men bl.a. kösituationen på FF/DC bidrog till att ett försök startades upp i tabulatorkörning. Nu ligger ett system klart för databehandling och programmering för 1401 har påbörjats. Hur detta system i framtiden kommer att utvecklas är svårt att förutse. En integration med produktionssidan är möjlig att genomföra. Arbetsordernumrets utformning är i dag ett hinder, men det kan vara avlägsnat, om inte i morgon så någon annan dag.

Det står fullt klart, att systemet även i sin nuvarande utformning ger en värdefull information och god vägledning för beslut. Det har också fört med sig en enhetlig och planmässig planering inom den tekniska avdelningen. Låt så vara inte alldeles utan arbetsinsats från ingenjörspersonalens sida. Men denna arbetsinsats skulle säkerligen ha varit större, om man krävt samma fasta planering, som systemet ger, utan att ha tillgång till hålkorten.

*

kongen har därför blivit vår mest nyttjade "rum".

Caracas med sina 1.200.000 själar är en mycket modern stad. Gamla hus rivs och höghus kommer i deras ställe, gator grävs upp och ändras om och det går undan, ty arbetskraft är det ingen brist på. Trafiken är lika temperamentsfull, som människorna, Trafikmedlet är en taxi, som kallas "por puesto" och har fasta taxor inom de olika zoner. De få bussar som finnas här är mycket gamla och skamfilade och nyttjas endast av den fattigare befolkningen. Spårvagnar lär ha funnits och vi har också på våra rundturer i staden upptäckt gamla, nästan utplånade rälsar, som är minnen från den tiden.

Affärslivet är ett speciellt kapitel, ty affärsinnehavaren har öppet snart sagt "alla timmar på dygnet" och man kan i dessa abastos, som de kallas, köpa praktiskt taget allting. Här finns också ett otal gatuförsäljare och även s.k. dörrknackare. Matvarorna är relativt dyra men det finns allt att köpa. Det vi saknar mest är det hårda brödet, vilket de inte alls känner till här. Sidentyger finns i en mängd kvaliteter och prislägen och jag kan få en klänning uppsydd på endast några få dagar och till ett relativt hyggligt pris. Skor göres också på beställning men är därför ej dyrare än dem man köper i affären direkt. Hårfrisörskor "växer det nästan på träd", ty venezolanskorna är mycket noga med sitt utseende och är alltid ytterst välskötta i håret. Detta var litet från spinsidan, när det gäller herrarna är kanske skillnaden bara den, att man här måttbeställer sina kostymer och att tygerna är betydligt tunnare än vad vi är vana vid. Då man här knappast använder kavaj för dagligt bruk, får skjortan ersätta densamma och är för detta ändamål försedd med diverse fickor. Slips används endast vid högtidigare tillfällen och de är dessutom mycket dyra.

Vad gör man på fritiden? Vi är medlemmar i en sportklubb, där man spelar tennis, ping-pong, fotboll m.m., allt efter tycke och smak. Bridge är också mycket populärt, tävlingar anordnas titt och tätt. Badbassäng i jätteformat, utförd i den ljuvligaste blå mosaik, ger oss svalka, när vi så önskar och svalka kan vi även söka under solparasoller i glada färger. Här finns både restaurang bar och kiosk, där vi kan stilla vår hunger med en hamburgare eller släcka törsten med en "Cubalibre", en mycket populär dryck här, som består av rom, coca-cola, citron och is.

Under lördag—söndag besöker vi ofta andra klubbar eller åker ned till havet och badar salta bad. Det gäller att se sig om och försöka få en bild av Venezuela att sätta in i minnenas bok.

Ett pittoreskt inslag är alla dessa "ranchos", d.v.s. små skjul av brädstumpar och korrugerad plåt och där människorna bor utan både vatten, avlopp eller elektriskt ljus. Tack vare det underbara klimat, som råder här, behöver de ej frysa, tvärtom, natten tillbringas i en för landet typisk hängmatta, som är uppspänd mellan väggarna, möbler saknas fullständigt, i bästa fall finnes några lådor för de nödvändigaste tillhörigheterna. Detta till trots är de vänliga och glada, barnen dock en aning blyga för oss främlingar.

I Venezuela, som är ungefär dubbelt så stort som Sverige, bor omkring 7 millioner människor. Här finns förutom venezolanarna både spanjorer, italienare, holländare, skandinavier m.fl. nationaliteter representerade. Landet är mycket kuperat och även bördigt. Floran är rent fantastisk. Sydfrukterna ananas, bananer och apelsiner, kan vi köpa till ett billigt pris medan t.ex. vindruvor och persikor är betydligt dyrare än i Sverige. Jordgubbar kan vi äta året runt, men de är inte alls av så fin kvalitet, och dessutom lite för dyra, för att kunna bli "vardagsmat". I ananasdistrikten köper man 2 st ananasfrukter för 1: 50 och där apelsinlundarna finnas får man ge endast 5: — för 50 st apelsiner och man får dessutom plocka dem själv från träden, om man så önskar.

Fågellivet är rikt representerat och i floderna ser man både krokodiler och sköldpaddor. Någon haj har vi dessbättre ej råkat ut för ännu men det gäller att hålla sig inom föreskriven gräns, när man badar i havet.

De, som känner Sixten, känner förmodligen också till hans reslust och här nere bör han kunna få sitt lystmäte. I dessa dagar besöker han de stora oljeområdena i Maracaibo m.fl. orter. Bensinen kostar endast 10, 18 eller 25 öre litern, så man kan gott kosta på sig att resa runt i landet och vi har ju tiden för oss. Även fjällvärlden har fått sitt besök och är det så, att Ni inte har någon snö i Arboga, så kan Ni få från oss. På 4000 meters höjd uppe i Anderna finnes en riklig och vacker fjällflora bland snövallarna. I staden Merida finnes en linbana, som går upp till en platå, som ligger på 5000 meters höjd men här måste man "ta't lugnt", ty luften är mycket tunn och det ger sig till känna beträffande hjärtverksamheten.

Sixten arbetar på LME:s kontor, som ligger inne i Caracas centrum och färden dit ner tar ungefär en halv timme med bil. Arbetstiden är mellan 08.00—17.30 med avbrott för lunch. Lördagarna är tyvärr ej fria, man kan bara hoppas, att det kan bli så i framtiden. Jag sköter hemmet och det räk-

ker till, lägenheten måste städas varje dag ty damm och smuts riktigt flyger in, beroende mycket på att vi alltid har både fönster och balkongdörrarna öppna för värmens skull.

Någon enstaka gång besöker vi en biograf och det blir då helst en "cinemobil" d.v.s. en bilbio, där man bara parkerar sin bil efter att ha betalt en avgift av 5: — per person, får fönstren avtorkade och en högtalare placerad på bilrutan, varefter man bekvämt lutar sig tillbaka på bilsätet och avnjuter filmen.

Vår skandinaviska församling har en kyrka, där kyrkoherden, som är från Ungern talar en utmärkt svenska och där hålles gudstjänst den andra söndagen i varje månad. Församlingen har också en kyrklig syförening, som sammanträffar en gång i månaden för att handarbete och vars arbeten försäljas på en julmarknad, där behållningen går till välgörande ändamål.

Det finns så mycket att skriva om detta underbara land men vi hoppas, att vi med denna lilla skildring kunnat ge Er en någorlunda föreställning om hur landet är och hur vi har det här, så långt från Er och från Arboga.

Vi vill så gärna på samma gång framföra vår önskan om En God Jul och Ett Mycket Gott År till alla Bergtrollets läsare från

Elsa-Maja och Sixten Hjert

UPPSNAPPAT

Hört på avd. 489 (Tek. bokf.)

Erik Andersson, sysselsatt med att skriva en beställning för teleprint efter ett turbinhjulprotokoll.

"Det är väl bäst att skriva turbinhjulsskovlar, annars tror dom väl att det är vanliga skyfflar."

H.R.

*

Hört i bussen från CVA - Arboga

Ett samtal mellan Nils Falck och Hans Englund. Bussen är fullsatt som vanligt, och Falck råkar få sista platsen längst bak i mitten på soffan bredvid Englund.

Englund: Nu har du väl en hel del snöskottning att sköta om på tomten.

Falck: De' behöver int' ja bekymra mej om, de' sköter grabben åt mej.

Englund: Det är väl för det vi sitter så trängt i bussen i kväll.

H.R.

Från personal om personal

Vi gratulerar

CVA

60 år

1/2 1963	Alvar Carlson	avd 870
2/2	Agda Lindstedt	380
23/2	Eric Andersson	992
11/3	Edvin Axelsson	380

50 år

30/12 1962	Henning Ekström	avd 871
1/1 1963	Gunnar Rystedt	271
7/1	Harry Ericson	634
9/1	Arne Nilsson	550
15/1	Göte Gustafsson	230
6/2	Karl Dahlbom	230
9/2	Carl Gösta Andersson	616
20/2	Henry Liljeroos	250
1/3	Alice Granlund	380
10/3	Tage Wallqvist	120
21/3	Olof Karlsson	612

Förrådsarbetare Alvar Carlson

är född i Amerika. Han började sin tjänstgöring vid CVA sommaren 1956. Innan dess hade han under ett 10-tal år drivit egen rörelse, Motorfirma Record i Arboga. Åren 1926—1943 var Carlson lagerförvaltare vid ett handelsbolag i Jakobstad.

Städerska Agda Lindstedt

är född i Linde församling. Hon är anställd vid CVA sedan i januari 1947.

Förrådsarbetare Eric Andersson

är född i Hällestad församling i Östergötland. I yngre år ägnade han sig åt lantbruk och innehade anställningar både som rättare och inspektor. Innan han började vid CVA i oktober 1955, arbetade han vid AB Elektroskandia i Arboga. Åren 1947—1952 var han anställd vid Hjälmar Kanal- & Slussverks AB.

Städare Edvin Axelsson

är född i Kung Karls församling. I februari 1957 kom han till CVA. Han har tidigare tjänstgjort vid olika företag i Kungsör.

Förrådsarbetare Henning Ekström

är född i Kråkemåla församling i Kalmar län, och har arbetat bl.a. vid AB Emsfors Bruk i Påskallavik samt vid ASEA och CVV i Västerås, innan han anställdes vid CVA den 1 maj 1945.

Tjänsteman Gunnar Rystedt

är född i Hosjö församling, Kopparbergs län. I drygt 16 år arbetade han vid Stora Tuna Spisbrödsfabrik. Han flyttade till Arboga och började en anställning vid UHF i mars 1950. Sedan januari 1952 är Rystedt CVA-are. Han började på vår nitarverkstad och när nitningsarbetena upphörde överflyttades han till elverkstaden. Han har varit en utmärkt elev i våra omskolningskurser och offrat mycket av sin fritid på fortsatt utbildning. I våras avlade han teknikerexamen vid Arboga Stads Tekniska Aftonskola.

Tjänsteman Harry Ericson

är född i Visnums församling, Värmlands län. Han började sin bana i flygvapnet 1941 vid FF vapenförråd i Malmslätt. Till CVA kom han den 1 januari 1946 som verkmästare på vapensidan. Han tjänstgör nu på planeeringskontoret för motorsektionen.

Ingenjör Anre Nilsson

är född i Träslövs församling, Hallands län. Efter ingenjörsexamen år 1934 har han arbetat vid olika radioföretag i Stockholm, Falun, Rio de Janeiro och Oskarshamn. Sedan den 1 februari 1956 är han anställd vid CVA.

Telemontör Göte Gustafsson

är född i Linde församling och arbetade ett antal år inom livsmedelsbranschen som charkuterist och affärsföreståndare. I november 1950 kom han till CVA nitarverkstad. Han tillhör dem som läst vidare för att bli telemontörer.

Verkmästare Karl Dahlbom

är född i Hästveda församling, Kristianstads län. Han började vid CVA den 1 april 1945 och kom då närmast från FFVS, där han arbetat i tre år. Tidigare har han varit två år vid Mindepartementet i Stockholm och tio år vid AB Järe Armaturfabrik i Sibbhult.

Verkmästare Carl Gösta Andersson

är också skåning, född i Vittskövle församling. Han har 30 års statstjänst bakom sig. Under sju och ett halvt år tjänstgjorde han vid Kungl. Norra

skånska infanteriregementet, var sedan tre år vid F 3 och tillträdde därefter en tjänst vid FF Vapenförråd i Malmslätt. Han började vid CVA i januari 1946 som verkmästare på vapensidan. Andersson är nu placerad på beredningsgruppen.

Instrumentmakare Henry Liljeroos

är född i Jönköping. Efter några års anställning vid företag i hemstaden kom han till AB Siefert & Fornander i Kalmar. I januari 1943 började han som flygplanmontör vid F 12 och den 2 sept. 1946 kom han till CVA.

Kvällsstäderskan Alice Granlund

är född i Västermo församling. Hon började sin tjänstgöring vid CVA den 2 okt. 1957.

Verkmästare Tage Wallqvist

är född i Klockrike församling, Östergötlands län. Han kom till CVA redan den 1 november 1944 och tillhör ur-CVA-arna. Tidigare hade han arbetat vid AB Elektrolux i Motala i drygt 11 år.

Tjänsteman Olof Karlsson

är född i Brunskogs församling i Värmland. I närmare 12 år arbetade han vid ASEA i Västerås innan han i oktober 1946 kom till CVA. Under hela sin CVA-tid har han tjänstgjort på motorsektionen, där han nu tillhör beredningsgruppen.

UHF

60 år

25/1 1963	Gustav Magnusson
16/4	Willy Petterson

50 år

12/2 1963	Hildur Lundh
-----------	--------------

Förrådsmästare Gustav Magnusson är född i Kärna församling, Östergötland. Han var anställd vid Flygkompaniets Verkstäder i Malmslätt under åren 1918—1920 varefter han övergick till privat tjänst. 1938 kom han åter till Flygvapnet, först till CVM och fr.o.m. 1947 till UHF.

Förrådsarbetare Willy Petterson är född i Söderhamn. Efter genomgången lantmannaskola tjänstgjorde han som rättare vid olika jordbruk. Den 25 juni 1951 anställdes han vid UHF.

Städerska Hildur Lundh som är född i Bro församling, Västmanland, anställdes vid UHF den 1 mars 1949.

Vi hälsar välkomna till CVA

Kjell Andersson, tjänsteman	360
Lars Andersson, ingenjör	511
John Backeström, ingenjör	360
Ingvar Bergström, hjälpmontör	125
Birger Björklund, ingenjör	250
Håkan Brofeldt, verkstadsbud	272
Lars Engberg, ingenjör	521
Sven-Erik Engström, hjälpmontör	278
Göran Eklund, ingenjör	521
Karl-Gustav Ekman, biträde	630
Hans Eriksson, ingenjör	550
Oskar Eriksson, kontorsbud	278
Sven-Gösta Fogelquist, ingenjör	480
Hjördis Fredriksson, kvällstäderska	380
Gerhard Gullstrand, tjänsteman	501
Jan Gustafsson, verkstadsbud	230
Eric Hagström, hjälpmontör	274
Bo Hellström, ingenjör	550
Ake Johansson, elmontör	280
Folke Karlsson, elmontör	271
Ing-Britt Karlsson, biträde	646
Stig Carlsson, tjänsteman	360
Sven Karlsson, driftingenjör	800
Sven-Erik Karlsson, elmontör	230
Bo Larsson, elmontör	271
Hans Lindgren, verkstadsbud	273
Gunnel Lindholm, skrivbiträde	745
Harry Lundbäck, eldare	810
Sten-Olof Mehlqvist, telemontör	278
Svea Molin, kvällstäderska	380
Sven Nordström, tjänsteman	274
Börje Olsson, elmontör	271
Einar Olsson, städare	380
Wilhelm Palmquist, tjänsteman	511
Bengt Sjögren, eldare	810
Gunnar Smedbrandt, hjälpmontör	200
Lars Strand, hjälpmontör	273
Tonny Söderberg, instrumentmakare	250
Leif Törnkhult, ingenjör	550
Bernt Wahlbom, hjälpmontör	274

*

Vi hälsar välkomna till UHF

Anita Axelsson, kontorsbud
Vidar H-son Dahlén, kontorsskrivare
Gunilla Ericsson, kontorsbiträde
Per Forneus, assistent
Sören Henricsson, förrädsarbetare
Monica Jonsson, kontorsbiträde
Eva Persson, kontorsbiträde
Nils Erik Robért, kansliskrivare
Folke Sundholm, byråingenjör

10 år vid CVA

Namn och befattningar 1962:

Birger Alm, telemontör
Ing-Marie Andersson, kontorsbiträde
Julius Andersson, förrådsmästare
Evert Bengtsson, driftingenjör
Ake Bertilsson, instrumentmakare
Rolf Brogren, svarvare
Johan Celander, eldare
Sonja Ekström, kontorsbiträde
Ernst Fridh, plåtslagare
Hjalmar Granlund, målare
Bertil Gustafsson, avsynare
Olov Gustafsson, verktygsfilare
Stig-Evert Gäfvert, filare
Imar Harlén, plåtslagare
Gösta Henriksson, arb. förman
Börje Jacobsson, planeringsman
Georg Jakobsson, tekniker
Hans Jansson, svetsare
Sven Jerlström, verktygsfilare
Knut Jernlås, driftingenjör
Arthur Johansson, telemontör
John Johansson, eldare
Nils Karlsson, telemontör
Ulla-Britt Carlsson, kanslibiträde
Ulla-Britt Karlsson, kontorsbiträde
Karl-Gustaf Landström, arb. förman
Lars-Harry Larsson, överingenjör
Tord Lewander, verktygsarbetare
Yngve Lindström, verktygsfilare
Holger Oskarsson, verkmästare
Carl Persson, vaktman
Kjell Pettersson, instrumentmakare
Sven Pettersson, svarvare
Sven Randin, svetsare
Gunnar Rystedt, tjänsteman
Birger Sjöberg, flygplansmontör
Ernst Stenström, chaufför
Bertil Sund, tjänsteman
Bertil Vadsten, tjänsteman
Arne Wessgren, förrädsarbetare
Knut Arberg, plåtslagare
Erik Östlund, plåtslagare

10 år vid UHF

Carl Broman, ingenjör
Marianne Dackebo, kanslibiträde
Sven-Erik Lundahl, byråingenjör
Elsa Sundvallson, kontorist
Ulla-Britt Tiberg, kontorsbiträde
Erik Tägtström, ingenjör

Den 10 november avled verkmästare Karl-Axel Jansson på Akademiska Sjukhuset i Uppsala. Han var vid sin bortgång endast 38 år gammal.

Karl-Axel Jansson, som var infödd arbogabo, kom till CVA som galvanisör i november 1945. Han har hela tiden varit knuten till verkstadssektionens ytbehandlingsverkstad och har varit arbetsledare där sedan i juni 1955. Under många år tillhörde han FCPF:s styrelse som studieledare, kontaktman och förhandlingsdelegerad. Han var också med i Bergtrollets redaktionskommitté. Karl-Axel Jansson var en god kamrat, glad och lättsam. Han hade en filosofisk läggning och sin egen syn på saker och ting, men han visste vad han ville och höll sin linje.

Tack

För visad vänlighet och allt deltagande under min makes och vår pappas, *Gustav Sköld*, långa sjukdomstid och för blommor vid hans bår, framför vi till CVA, personalen på sjukavdelningen och arbetskamraterna vårt innerliga tack.

*Bertha Sköld
Barbro och Gunilla*

Hjärtligt tack!

för blommor och presenter, som jag erhållit under sjukdomstiden.

*Anton Löfgren
avd 513*

till chefer och arbetskamrater för den gåva jag fick mottaga, när jag slutade vid CVA.

Doris Nilsson

för all uppvaktning på min högtidsdag.
Ragnar Engwall

till chefer och arbetskamrater för den gåva jag fick mottaga, när jag slutade min anställning vid CVA.

Bror Mellgren

För vänlig hägkomst på min 60-årsdag ber jag få framföra mitt varma tack.

A. Wadstedt

PARKERING?!

Det räcker tydligen inte med bara ett streck över P för att en bilist skall uppfatta att det är parkeringsförbud. "Det går så länge det går" är tydligen levnadsregeln.

S. A. Botör är förivlad

sätter tidskriften Hemvärnet som rubrik på nedanstående funderingar, som måhända kan ge även Bergtrollets läsare en liten tankeställare.

Förlåt att jag stör. Ja, det är jag, S. A. Botör igen, om ni tillåter. Egentligen hade jag inte tänkt låta höra av mig, men saken är den, att nu är jag verkligen förb - - - d!

Ni har naturligtvis inte satt er in i det här med det elektriska systemet i Södertälje för en tid sedan. Men det kan ni skriva upp att jag har fått göra. Försök att sätta er in i vad det egentligen innebär för mig och mina kamra-

Tyvärr är inte ordningen den bästa på CVA parkeringsområde. Det finns en del sabotörer, som inte skyr några medel för att ställa till trassel för sin omgivning.

Den här bilden togs en vecka efter att en verkstadsorder gav klara instruktioner för dem som inte fattar, hur en bil skall parkeras. Dålig efterlevnad av givna regler, brukar leda till hårdare tag med syndare.

ter. Här har vi gått i flera år och nosat igenom hela landet och lagt upp allting snyggt och prydligt och ordentligt med ritningar och beskrivningar och beräkningar — och så kommer det en slarver och ställer till med det här avbrottet på elkraften.

Sånt där är vårt jobb och inte någonting för en klåpare. Naturligtvis inte nu i fred, om det inte är något särskilt på gång. Det är ju klart, att man kan göra ett och annat när den högsta ledningen tycker att det passar bra av någon anledning.

Men vad betyder nu det här för oss, frågar ni? Jo, det skall jag säga. För det första så blir det här objektet nu naturligtvis genomstuderat i detalj. Sedan sätter man in såna där fina experter på att ordna det, så att det blir helt annorlunda än förut. Det gör ju, att våra förarbeten är alldeles bortkastade. Men vad värre är, man kommer naturligtvis att plocka reda på en massa andra ställen — våra ställen — där man hittar samma fina anordningar och möjligheter. Sedan går man och ändrar på dom också — och så är det arbetet också tillspillogivet för oss. Det betyder att vi får börja om igen från början med alltsammans. Och det värsta är att det här gör dom ju inte på ett eller annat år, utan vi kommer att få ligga i och jobba i takt med dom efter hand som dom blir färdiga och göra om hela vår planläggning.

Och vad ännu värre är — nu börjar ju folk fundera över såna här saker. Kanske kommer man ihåg det där med Liljeholmsbron och grävskoporna som river av kablar och en hel del annat sånt där småtrassel, som ser ut som om det var vi som hade varit framme på fullt allvar.

Inte för att jag är särskilt rädd för dom där verkliga toppkillarna, som är experter på allt vad automatik och systematik och automation heter, nej då! Nej, då är det mycket värre att en och annan, som går och sköter sina maskiner och apparater och instrument eller vad det nu kan vara, plötsligt börjar fundera på om inte något sådant skulle kunna hända honom också — eller rättare sagt hans grejor. Och så går han där och lurar och hittar på än det ena än det andra, som gör att vi får det både svårare och besvärligare på alla sätt. Det kan ju faktiskt till och med bli så, att han hittar precis de punkter, som vi tänkt sätta in våra stötar mot. Och det behövs ju så lite egentligen, för att man skall gå bet på en sak, om någonting blivit ändrat sedan man gjorde förhandsjobbet. En liten stålplåt här, en gallergrind där eller ett staket eller en lampa eller bara det, att man alltid låser dörren. Ja, där ser ni själva! Är det inte så man kan bli alldeles förtvivlad över vad

Från säkerhetsfronten

— Allt kan bevaras i sprit utom en hemlighet.

(Salon Gablin)

som kan hända utan att man själv är skuld till det?

Och allra värst är det, att dom där gubbarna som har det verkliga toppjobbet med grejorna kanske rent av börjar fundera på om dom inte har någon av oss mitt ibland sig. Det är faktiskt en ännu större katastrof för oss, om dom där "insidarna" som vi "hittat" och lyckats omvända och utbilda till perfektion på en viss sak plötsligt blir förflyttade till andra ställen. Och sedan är det klippt på det objektet, ända tills man hunnit göra om hela operationen igen! Och det kan ta år! Och kanske man rentav inte "hittar" någon som går att sätta in på just det där jobbet!

Och nu när vi kanske måste göra om alltihop, ja, då är ju risken ännu större än förut. För inte kan man komma igen och spela oskyldig och vara än det ena än det andra och så komma åt det där som vi behöver veta på nytt. Det kan ju finnas dom som känner igen en och kommer ihåg saker och ting och det där med Södertälje och allt vad det är börjar dra örönen åt sig. Skulle sedan någon av oss bli fast, ja, då har vi ju inte riktigt den vanliga formen för pensionering, men det är en sak, som jag helst inte vill snacka om.

Men jag tycker — och det gör väl ni också — att det här som någon har gått och ställt till med, det är ju faktiskt rena rama sabotaget mot oss, eller hur?

Klöver! - Ruter!

Hjärter! - Spader!

Vare sig det nu är klöver eller hjärter som är begärd färg, spelar telehallens kvinnliga personal alltid kort varje lunch.

Spelet är väldigt oskyldigt och lätt, men ändå riktigt spännande. Vändåtta är namnet, och är lunchens höjdpunkt.

Lisbeth plockar fram kortleken, ger och blir för det mesta besviken över sina egna kort. Skulle det hända någon gång att hon får fina kort, hörs alltid "fråga vem som är bäst etc.". Nåja det händer nu inte så ofta.

Lena begär ruter.

Ing-Marie bråkar över att just den färgen fattas bland hennes kort.

Plockar upp tre nya kort, men förblir utan ruter.

Spelet är i full gång.

Det diskuteras, och kan ofta låta så här.

"Du kunde väl spelat ruter" eller "vad vansinning du är som slår spader, när du vet att Ingrid begärt den färgen, du är ju inte riktigt klok."

Sonja för protokoll och har fullt upp med att räkna samman poängen. För det mesta vinner Margaretha, och då är alltid frågan om det ligger fusk bakom eller ej.

Margaretha konstaterar varje gång att det är skicklighet.

Händer det att man vinner någon dag, är man givetvis favorit dagen därpå.

Men det gäller att bli av med ess, kung och åtta, och inte som jag själv gjorde första gången, behöll just de korten, och fick åtskilligt med poäng. Samtidigt som jag fick höra, hur vansinnigt dum jag var att spela kort.

Så därefter är jag enbart åskådare.

C-ha

Tecknarens syn på Tu IV

PREMIÄRROND I
TUNNEL 4.

"Nattjakt"

Flygets Motorklubb Arboga inbjuder medlemmarna att följa "Nattjaktövning vid . . ."

Cirka 15 st av medlemmarna hade hörsammat kallelsen och tog med någon i familjen och "ställde upp" vid F1:s grindar vid halv sjutiden den 26 november.

Där mötte serg. B. Pettersson och f. nav. H. Lindwall, som var våra ciceroner. Vi blev insläppta och körde i kolonn ned till 1:a div. Ciceronerna hälsade oss välkomna och meddelade att det inte skulle bli någon flygning på grund av dimman.

Vi delade upp oss i två grupper och besåg flottiljens flygplan J 32B (Lansen Sport) både utifrån och från sittbrunnen, och fick en information om instrument och flygförarens övriga knappar och spakar.

I en angränsande hangar såg vi en J29, en J34, 3 motorer därav en RM2A och en STW-C3.

I en liten sal innanför hangaren stod en katapultstol med tillhörande docka för instruktionsbruk.

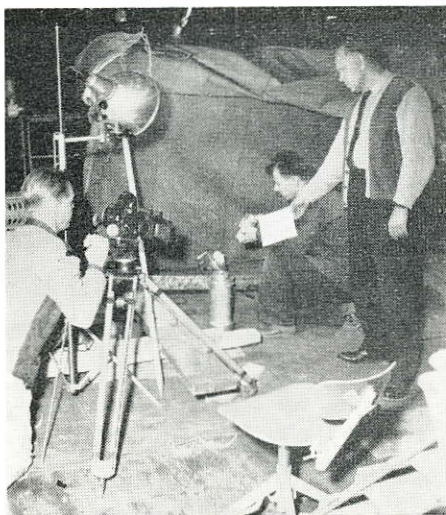
Hur en sådan stol fungerar fick vi en snabb inblick i och vi fick även veta, att vid en eventuell utskjutning utsätts flygaren för cirka 22 g. (Tillräckligt för att klackarna skall stanna kvar i flygplanet om de inte är spikade.)

Sedan fick vi även se väderavdelningen, där en meteorolog redogjorde för hur rapporter kommer in och kartor ritas. Väderleksläget meddelas sedan fältflygaren vid genomgången var morgon kl. 8.

Som avslutning på besöket fick vi se T.L., och ciceronerna redogjorde för trafikledarens många göromål, han står bl.a. i direkt kontakt med räddningsbilarna som finns i anslutning till fältet. Efter avslutat besök öppnade flj-polis Fryksborn åter grindarna för oss och vi halkade hemåt.

S.B.

Film om kabelskarvning

Sista veckan i oktober togs slutscenerna i en färgfilm om kabelskarvning, som spelats in på 280. Avsikten är att få fram en instruktionsfilm att användas inom Flygvapnet.

Alvar Söderholm har varit filmstjärna och fått utstå åtminstone en del av alla dessa artisters bekymmer. Kompisarna påstod att Alvar inte gärna åt sin lunch vid deras bord. Två salta gossar svarade för inspelningen. Fotograf Gunnar Westfeldt, som på sin meritlista bl.a. har Korea-kriget och matchfilmen Floyd—Liston. Filmtekniker Arne Kings, som varit med i film- och teaterlivet sedan 1929, bl.a. som belysningsmästare i Knäpp-upp. Kings berättade en episod från inspelningsarbetet. Under ett avbrott i arbetet upptäckte man, att någon ställt fram en stol med en namnlapp. Där stod prydligt textat "Alvar Söderholm". Sådana stolar har de stora stjärnorna att vila sig i under inspelningarna.

Man räknar med att filmen skall vara klippt och försedd med speaker-text någon gång i februari.

Radio suverän i korpfbollen

I årets korpfboll, som under sommaren spelats på Gäddgårdsvallen stod Radio, efter många hårda matcher, som segrare i både serie- och cup-turneringen.

Radio tog därmed sin första in-teckning i korpens vandringspris.

I serien deltog 9 lag från stadens större industrier.

Serien avgjordes inte förrän sista omgången där Radios kämpastarka gäng efter en 4-0-seger över SGU vann serien på bättre målskillnad.

Radio har under turneringen använt 13 spelare: C. Gren 8 matcher, B. Karlsson 8, G. Lööv 8, L. Andersson 8, K. Kühne 7, A. Dandanell 7, J. Jonsson 7, I. Gustavsson 7, K. Vallin 7, Ch. Fredriksson 6, K. I. Eklund 5, O. Eriksson 4 och B. Rosendahl 4 matcher.

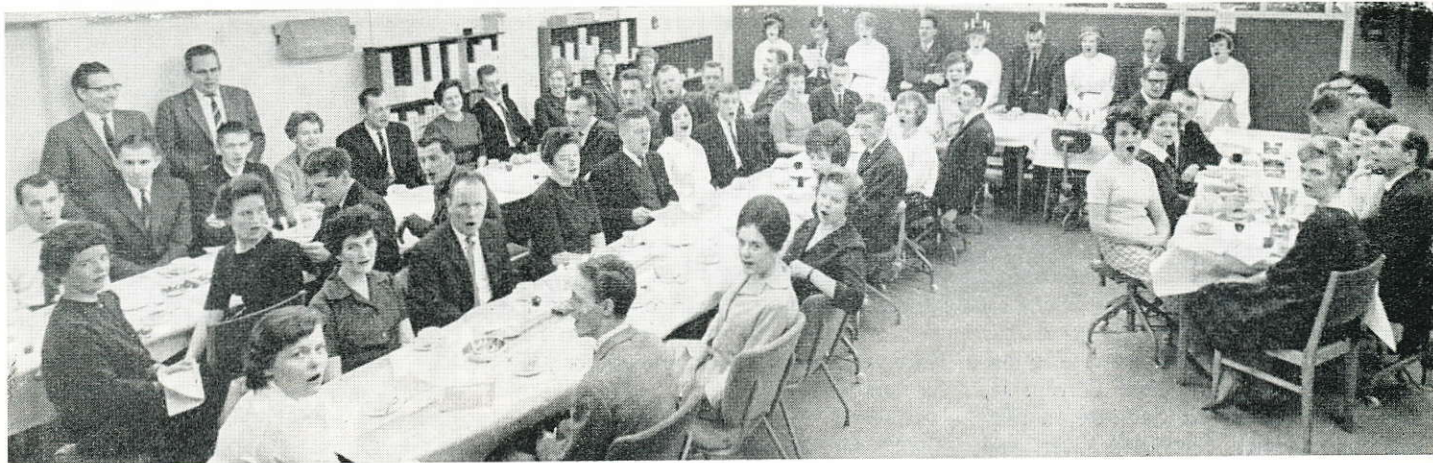
Målskyttar har varit: I. Gustavsson 10 mål, L. Andersson 6, J. Jonsson 4 och B. Karlsson 4 mål.

Serietabellen

Radio	8 7 0 1	24-9	14
Arbogamaskiner	8 7 0 1	21-6	14
Byggnadssmide	8 6 0 2	32-8	12
Kommunal	8 5 0 3	17-11	10
Lärlingarna	8 4 0 4	12-14	8
Flyget 1	8 3 0 5	17-14	6
Bryggeriet	8 2 0 6	11-16	4
SGU	8 1 1 6	0-35	3
Seco	8 0 1 7	2-16	1

Cupturneringen hemfördes efter en rad verkliga kämpamatcher av Radio, där parollen var att ingen ger sig förrän slutsignalen gått.

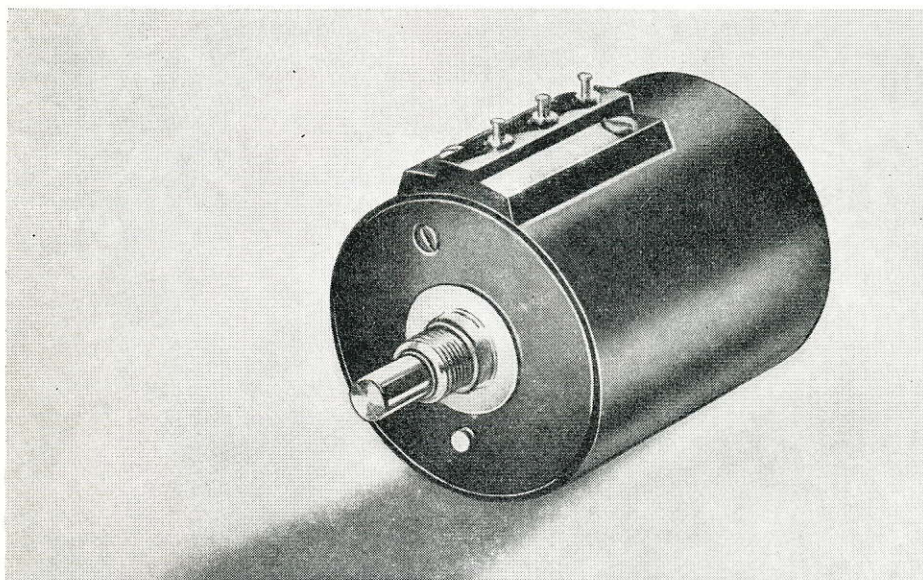
Efter seger över Meken med 1-0 fick Radio spela 3 matcher mot Byggnadssmide (3-3, 0-0, 4-2) innan det var klart för final mot Kommunal. I finalen besegrades Kommunal efter dubbla förlängningar med 3-1. Radios målskyttar i cupen var: L. Andersson 4 mål, I. Gustavsson 3, K. Kühne 2 och A. Dandanell 1 mål.

EN NY 10-VARVIG PRECISIONS- POTENTIOMETER FÖR ENDAST 75 KR ENSTYCKSPRIS

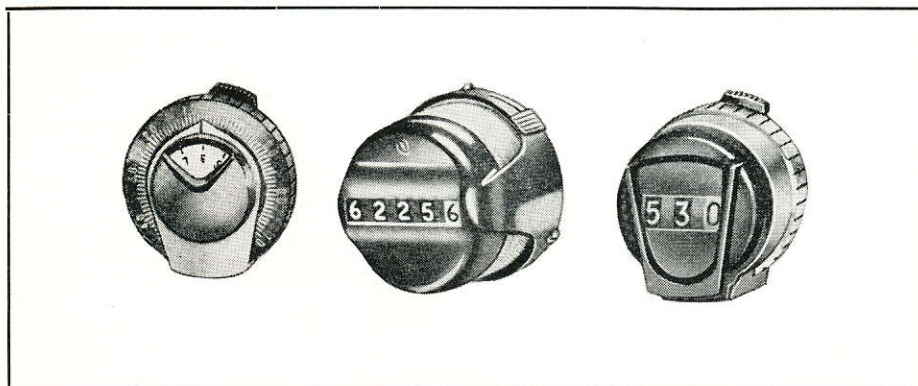

Det här är sannerligen inte vilken 75 Kr-potentiometer som helst. Den kan gangas med 3 enheter och specialkonstruerad löparkontakt gör glappet minimalt och ger en livslängd av cirka 2.000.000 vridningar.

KORTFATTAD SPECIFIKATION

Min. standard-resistans 25 ohm
 Max. standard-resistans 200 kohm
 Standard linearitet —
 ober. 0,25%
 Bästa linearitet 0,05%
 Max effekt 5 W vid 40° C
 Anslutningar Capstan lödöron
 Mekanisk rotationsvinkel 3.600°
 +4° —0°
 Elektrisk rotationsvinkel 3.600°
 +4° —0°
 Temperaturområde —55° +105°
 Diameter 1 13/16"
 Längd 2 1/2—6 3/8"
 Vikt 120 g
 Vridmoment 2 oz/in

Till dessa potentiometrar använder Ni naturligtvis någon av Amphenol-Borgs direktvisande digitalrattar. Det finns ett 30-tal olika utföranden att välja bland.

Begär fullständiga
upplysningar från

Generalagent

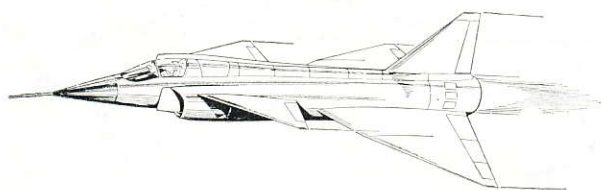
JOHAN LAGERCRANTZ

VÄRTAVÄGEN 57 • STOCKHOLM NO • TELEFON 63 07 90

ARENCO finns med i bilden...

Arenco tillverkar instrument till Draken — instrument som i överljudsfart ger korrekta besked om viktiga data och presenterar dessa för flygföraren.

Utvecklingen ställer ständigt större krav på precision och tillförlitlighet. Även när det gäller framtidsflyget finns Arenco med i bilden.

ARENCO ELECTRONICS AB

Siktgatan 11 • Vällingby